

ETUNIMED¹ JA TEISED HARGLA HÜDRONÜÜMID

MARIKO FASTER

Annotatsioon. Artiklis käsitletakse etümoloogiliselt ja sotsioonomastiliselt 431 Hargla kihelkonna veekogunime (k.a soonimed). Materjal on pärit ajaloolise Võrumaa kohanimede andmebaasist ja Eesti Keele Instituudi kohanimetekartoteegist. Esile on toodud 30 vetenimedes esinevat kohanimede liigisõna, käsitletakse nende piirkondlikku eripära, murdejooni ja tähenduste arengut. Uuritakse nimede muutumist ja kadumist. Analüüsisosas esitatakse vetenimed koos võimalike etümoloo-
loogiatega, milles on palju uut varem avaldamata ja täpsustavat infot.

Võtmesõnad: kohanimed, vetenimed, etümoloogia, vetenimede kadumine

1. Sissejuhatus

Artikli eesmärk on anda ülevaade Hargla kihelkonna hüdronüümidest, neis kajastuvatest keelekontaktidest, etümoloogiatest ja toimunud muutustest.

Termin *hüdronüüm* tuleneb kreeka sõnadest *hýdor* (*hydro-*) 'vesi' + *-ōnymos* '-nimeline' (< *onoma* 'nimi') ning tähendab veekogunime. Eesti keeles on soovitatud tarvitada terminit *vetenimi* (OT). Vetenimede hulka arvatakse merede, lahtede, väinade, järvede, tiikide, allikate, kaevude, jõgede, ojade, koskede jt veekogude nimed. *Soonimed* ehk *helonüümid* (*héllos* 'soine ala, soo') on samuti liik vetenimesid. (LKOT; OT; VL) Kui võrrelda Eesti sarnast keele- ja kultuuriruumi Soomet, siis on Soome kohanimeuurijad vetenimede hulka arvanud ka veega piirnevate objektide, nagu neemede, maakitsuste, saarte ja randade nimed, samas aga on välja jättnud soonimed (Kiviniemi 1990: 52; Ainiala jt 2008: 91; TT). Põhjus näib olevat selles, et kui Eestis ja mujal on liigituspõhimõtted olnud pigem geograafilised, siis Soomes on lähtunud ennekõike nimeandja vaatepunktist: sellest, kuidas tema maastikku enda ümber näeb (eriti veekogudel paadiga

¹ Pealkirjas viidatakse Hargla vetenimedes esinevale liigisõnale *ett* : *etu* 'vana jõe haru'.

liikudes), milleks eriliigilisi kohti kasutab ja kuidas paiku nimetab, nt *järve saar*, *järve neem*. (Vt ka Kiviniemi 1990: 50)

Soonimed on Eestis ja mujal vetenimede hulka arvatud tõenäoliselt seepärast, et paljud sood on varem olnud järved. Ilmselt pole hariliku keelekasutaja arvates soo siiski tüüpiline veekogu ning seepärast võiks Eesti traditsiooniski soonimed vetenimede hulgast välja arvata, nagu on oma uurimustes teinud Marit Alas (2015, 2016). Soome nimeuurija Eero Kiviniemi (1990: 50) tõdeb, et muidugi on objektiivsed kriteeriumid maastikuobjektide liigitamisel paremad, kuid tihti on väga raske, kui mitte võimatu objektiivseid piire tõmmata.

2. Materjal

Uurimismaterjalina on tarvitatud kõiki vaadeldava ala vetenimesid, mida on ühtekokku 431 (294 nime ajaloolise Võrumaa kohanimedede andmebaasist (AVKA) ja 137 AVKAs dubleerimata vetenime kohanimkartoteegist (KN)). Nimede koguarv ei pruugi olla täpne, sest AVKAs kajastuvad objektid, millel võib olla ka mitu nime; kohanimkartoteegis on aga enamasti ainult nimekujud, kuid ühenimelisi objekte võib olla ka mitu. Materjali koguhulk sellest siiski palju ei muutu.

Soonimed on uurimusse kaasatud, veekogudega piirnevate objektide (*konnud* 'niidud', *kolgad* 'heinamaad jõekäärus', *niidud* jm) nimed aga mitte. Need on arvatud loodusnimede hulka, kuigi rahvaliku käsitluse järgi võiksid kuuluda ka vetenimede hulka: „Koiva jõe, Mustjõe ja temasse suubuvate Vaidva ja Peetri jõgedega on seotud järgnevad üldnimetused: *kond*, *kolk*, *ett*, *soot*, *sadu*²“ (KN, kohanimetokogu ja Alfred Käärmann).

Ühel objektil võib olla mitu nime, eriti tuntud on selle poolest jõed ja ojad, mis on pikad ja mis võivad igas külas olla nimetatud eri moodi. Kõige parem näide Hargla kihelkonnast on ametliku nimega *Ahelo jõgi*,

² Apellatiivil *sadu* on eesti murretes järgmised tähendused: 1. sademete langemine; 2. mädanenud puu; 3. laisk inimene (VMS); 4. känd koos juurte ja rohumätastega, mis maast üles kistud; 5. suur, lai, raskus; suur, raskekoguline (EKMS III: 301, 678). Alfred Käärmanni loendis on *sadu* mingi jõeäärne konkreetne maastikukoht, aga selles tähenduses ei ole keegi teine seda apellatiivi üles kirjutanud, nii et jääb selgusetuks, millise objektiga on täpselt tegemist. VMSi järgi on Harglast üles kirjutatud omadussõna *sadulikanõ* 'sajune' ja spekulatsioonina võib välja pakkuda, et tegemist on lombitaolise maastikuobjektiga, kus vesi on ainult vihmasaju korral.

millel rahvakeeles on nimeks ülemjooksul *Ura oja*, keskel *Ahli oja*, ka *Saru jõgi* ning alamjooksul *Uskuna oja*.

3. Liigisõnad

Kogu ajaloolise Võrumaa kohanimevaras on liigisõnu praeguses uurimiseisus 242 (vt ka Faster 2005, kus on esitatud 234 liigisõna, millele on lisatud selle uurimuse käigus leitud 8 liigisõna). Vetenimedega seotud liigisõnad (70 tk) moodustavad 29% ehk üle neljandiku liigisõnade koguhulgast.

Vetenimede liigisõnadeks on arvatud ka *kaavõndu* 'kaevatud koht; koht, mille jõgi on kaevanud ehk uuristanud', *kraav* ja *vanakraav*; kuigi need on inimtekkelised objektid ja peaksid kuuluma artefaktide nimerühma, on neist enamik süvendatud varasemate looduslike ojade asemele ja neis voolab vesi. Apellatiiv *kaiv* 'kaev' viitab otseselt inimese kätetööle ja sõnavaras tähendabki kaevu, ent loodusobjekti liigisõnana tähistab Harglas allikat või muud lombitaolist veekogu. Pais- ja tehisjärved on samuti inimtekkelised, ent oma toimimise poolest on need ikkagi loodusliku veekogu sarnased.

Vetenimede liigisõnade levikus võib eristada piirkondlikke rühmi: ühisjooni on Räpinal ja Setomaal, Räpinal ja Võnnul, Rõugel ja Vastse-liinal, Harglal ja Karulal. Harglale ja Karulale on ühised nt *lont* 'lomp, loik' ja *õrts* 'tüma koht maas; kinni kasvanud hõljuv järvekallas'. Eripäraseid vetenimede liigisõnu on vähem Urvaste, Põlva ja Kanepi kihelkonnas. Seevastu Räpinas ja Harglas on välja kujunenud mitmeid ainult nendes piirkondades kasutatavaid vetenimede liigisõnu, nt Räpinas *järvtüis* 'väikeste järvede rida', *lamm* 'väike madal laht' ja Harglas *ett*³ 'vana

³ Apellatiivi *ett* : *etu* etümoloogia pole selge, kuid selle aluseks võib olla häälikuline edasiareng sõnast **jätt* : *jätu* > *ett* : *etu*, vrd Hargla *egi* 'jõgi', Salatsi liivi *ett* ~ *jätt*, *etab* ~ *jätab* (SLW: 71), vrd ka Simuna *jätt* : *jätu* 'oja' (EMS). See seletus on parem kui keskalamaksaks keele *ettinge* 'niit' ja *etvenne* 'niidumaa, rohumaa' (Lüben 1888: 107), mis eeldaks tähendusnihet (Faster 2005: 79). Artikli retsensendi arvates võib tegu olla häälikulise hälvikuga läti sõnast *attaka* ~ *atteka*, millest on Harglas olemas reeglipärane variant *atak* 'soot, eraldatud jõekäär, mis suurvee ajal võib jõega liituda' (Vaba 1997: 66). Apellatiivide tähendus ja tähistatavad objektid on küll lähedased, kuid ei kattu. Kui apellatiivi oleks laenatud kaks korda, jääb seletuseta, miks on sõna lõpuosa ühel juhul jäänud üle kandumata. Retsensendi arvates võib laenu aluseks olla ka selline sõna, mida pole kirja pandud.

jõe haru', *vanaett* 'vanem vana jõe haru', *jakusuu* 'jätkusoo'. Mitmed ainult ühes piirkonnas liigisõnana esinevad apellatiivid võivad olla laiemalt tuntud harilike üldkeele sõnadena. Sellised on näiteks *haru*, *haud* 'sügavik jões', *kivistü* 'kivine koht', *suu* 'suue', *võrõng* 'võreng, võrendik', mis ainult Harglas esinevad AVKAs ja KNis talletatud vetenimede liigisõnadena.

Piirkondlikud keelejooned võivad kajastuda ka liigisõnades, Harglas nt *kaavõndu* pro *kaivõndu* < *kaibma* 'kaevama', kus esineb diftongi assimileerumine, või *nõdsu*, kus esineb läänevõru keelele omane järgsilbi *u*. Kohanimede liigisõnad kirjeldavad ümbritsevat maastikku keeleliselt – mida mitmekesisem maastik, seda üksikasjalikumalt on vaja seda ka (kohalikus) keele(kuju)s edasi anda; Räpinas siis vastavalt suure järve eri kohti (*klomm*, *lamm* jt), Harglas igasuguseid jõeäärseid ja jõega seotud kohti. Hargla maastikku kujundavadki peamiselt jõed ja jõeäärsed madalad kohad.

Hargla vetenimedes esinevad järgmised liigisõnad: *ett* 'jõega ühenduses olev vana jõe haru', *haru*, *haud*, *jakusuu* 'jätkusoo', *jõgi* (*egi*), *järv*, *järvekene*⁴, *kaavõndu*, *kaiv* 'kaev', *kivistü* 'kivine koht', *kraav*, *käard*, *laht*, *linajärv*, *lomp*, *lont* 'lomp', *läte*, *nõtsk* 'märg ja soine lohu moodi veekogu', *oja*, *pikksuut*, *suu* 'soo; suue', *suukõnõ* 'sooke', *suut* 'soot', *tsori* 'märg ja soine pik(li)k veekogu', *urg* ~ *ura* 'jõgi, oja', *vanakraav*, *veskijärv*, *võrõng*, *õrts* 'õõtsik, tüma koht'.

Harglas on välja arenenud mitmekesine terminoloogia ühte tüüpi, kuid mingite omaduste poolest natuke erinevate objektide nimetamiseks. Peale tavapärase apellatiivi *suu* (*Hänisuu* jpt) leiduvad veel deminutiivne väiksemat sood märkiv *suukõnõ* (*Tsõõriksuukõnõ*) ja suurema soo jätku kirjeldav *jakusuu* (*Rabasuu jakusuu*). Järvede puhul eristatakse peale apellatiivi *järv* (*Perätjärv* jt) veel väiksemat järve deminutiiviga *järvekene* (*Murujärvekene*) ja kasutusfunktsiooni poolest eristuvat *linajärve* (*Kividse linajärv*). Sootide puhul tuleb mängu objekti väline kuju: eristatakse sooti üldiselt ja selle pikliku kujuga varianti (*Lambasuut*, *Limpri pikksuut*), kuid

⁴ Deminutiivseid liigisõnu esineb Harglas teisigi, nt *palukõnõ* (*Mäeotsa palukõnõ*, *Tsõõrikpalukõnõ*), *niidükene* (*Põdraniidükene*), *murukõnõ* (*Suimä murukõnõ* – väikse maja õueala, kus elanud eideke). Ühel korral esinevad paralleelnimena *Tipsi talu* ~ *Tipsikese talu*. Rohket deminutiivsete nimisõnade olemasolu on peetud läti mõjukuks ning sageli on neis sõnades ka deminutiivne tähendus taandunud (Vaba 2010: 236).

objektide eristus võib toimuda ka vanuse alusel, nt *kraav* ja *vanakraav* (*Ubajärve kraav*, *Ubajärve vanakraav*).

Harglas tuleb ette veel harilike apellatiivide omapäraseid tähendusi, nt apellatiiv *oja* tähistab siin esmalt muidugi väikest (pideva) vooluga vee-kogu ehk oja ise, aga see tähistab ka (jõeäärset) uhtorgu, kus vesi voolab vaid vihma või lumesulamise ajal ja mis on enamasti kuiv. (Seepärast on Eesti põhikaardi tegijad märkinud kaardil oru nimega Tuklioja Tuklioja oruks ja Lambaoja Lambaoja oruks). Veel ainult Rõuge kihelkonnas Kikka-oyal on maastikusõna *oja* kasutusel tähenduses 'org'. Apellatiiv *kraav* (< alamsaksa *grave*) võib Harglas märkida ka mitte kaevatud, vaid looduslikku objekti, nt *Kubijakraav* (soise põhjaga org) (vrd lt *grava* 'jäärak').

4. Varieerumine ja muutused nimedes

Nimede varieerumist on uurinud Soome kahes piirkonnas Terhi Ainiala, Eestis Saare- ja Virumaal Marit Alas (nt 2015, 2016).

Nimede muutuseks peetakse varasemast erinevat nimevormi kasutuselevõttu; nimede varieerumiseks aga nime paralleelvormide kasutust. Kahel nähtusel pole alati lihtne vahet teha ja tihti võivad need ollagi samaaegsed. Muutused ja varieerumine võivad olla häälikulised, leksikaalsed ja morfoloogilised. (Ainiala 1997: 168) Häälikulised muutused on seotud murrete muutumise, nimede kirjakeelestumise või nimede tähendussisu hämardumisega; sageli ka nime häälikulise kuju lihtsustumisega (Ainiala 1997: 190). Leksikaalsed muutused on ellips (nt liigisõna ärajätt), reduktsioon (nt nime keskmise elemendi ärajätt), epeksegees (nt liigisõna lisamine), sufiksi lisamine (liigisõna asemel sufiksi kasutamine) ning liigisõna vahetumine (Ainiala 1997: 168). Morfoloogilisest muutusest räägitakse näiteks juhul, kui kohanime liigisõna või atribuut muutub mitmuslikust ainsuslikuks või vastupidi ning nime esiosa nimetavalisest omastavaliseks. (Ainiala 1997: 168)

Nime vahetumisest saab rääkida juhul, kui varasem nimi kaob käibelt ja asemele tuleb uus nimi (Ainiala 1997: 233), nii nagu on juhtunud varasema *Väärnaojaga*, millel tänapäeval on nimeks *Potioja*. Kui nimi jääb kasutusest ära ja unustatakse, on tegemist nime kadumisega (Ainiala 1997: 200), nagu näiteks on juhtunud nimega *Sannaoja*, mis on kadunud kas maastiku muut(u)mise tõttu (maaparandus) või piirkonna inimestest tühjaksjäämise tõttu. Vetenimede vahetumist siin artiklis põhjalikumalt

ei uurita, sest selleks puudub varasemast hea allikmaterjal. Selles artiklis ei ole kadumise statistika jaoks läbi uuritud kõiki võimalikke kaarte, kust võiks varasemal ajal kasutatud hüdronüüme leida.

4.1. Varieerumine ja muutused Hargla vetenimedes

Varieerumisest räägitakse juhul, kui samast nimest on samaaegu kasutusel eri variante (Ainiala 1997: 168).

Vetenimede puhul esineb tüüpilisel juhul erinevusi rahva- ja ametlikus keeles. Näiteks tänapäeva rahvakeeles on valdavalt kasutusel nimi *Piili oja* (kohanimetähtsus on olemas siiski ka variant *Piili jõgi*), ametlikus keeles *Peeli jõgi*, ainult vanemas kirjanduses tuntakse ka nime *Käesaare jõgi*. Need on eri sfäärides kasutatavad ühe objekti nimed. Kõige nähtavam sildile trükitud nimekuju hakkab tänapäeval tasapisi taandama rahvakeelset nimevarianti, seega on selle nimepesa puhul võimalik jälgida teekonda nime varieerumisest muutunud nimeks, kusjuures muutused on nii häälikulised (*Piili > Peeli*) kui ka leksikaalsed (liigisõna on vahetumas: *oja > jõgi*).

Varieerumisest (aga ka häälikumuutusest – sisehääliku kaost) saab rääkida *Vaidva* jõe nime puhul, sest ametliku nimena on Eestis kasutusel *Vaidava jõgi* (< lt *Vaidava*), kuid mõnel pool kaartidel, laialdaselt sildidel, kirjanduses ning rahvakeeles käibib *Vaidva jõgi*.

Eesti traditsioonis on küllaltki tavaline, et jõgede ja järvede nimede kasutuses võidakse sageli ära jätta liigisõna; samasugune kasutus on veelgi harilikum läti keeles. Ka Harglas kohtab elliptilist nimekasutust nimedes *Vaidva* ja *Koiva*. *Koiva* (lt *Gauja*) nimest on samuti kasutusel nominatiivikujulised ning esisilbi häälikuvarieeruvusega vormid *Koiv* (KN) ja rahvalauludes esinevad *Kuiv* ~ *Kuiva* (VK I: 294; SL I: 58). Kui nimekasutajatel on esmalt olnud vaja kasutada nime võimalikult täpselt kujul *Vasigakopli suu* (karjamaa), siis nime tiheda kasutuse ja arvatavasti ka maastikuobjekti enda muutumise tõttu on ka esialgne nimi muutunud ja lühenenud kujuks *Vasigakopli*.

Häälikulist varieeruvust tuleb ette kõige sagedamini, nt *Piitreegi* ~ *Piitrejõgi* ~ *Peetri jõgi*; *Parnigu* ~ *Parniku* ~ *Parnika oja*; *Pügeri* ~ *Püügüri* ~ *Pügüri* ~ *Pügüre järv*.

Häälikulise varieeruvuse hea näide on ka nimi *Äühvoja* ~ *Äühhoja*. Seda nime kasutades ilmneb elliptilisus: [minnakse] *Äühve pääle*,

[ollakse] *Äühve pääl* 'oja lähedal, juures'. Häälikuliselt muutunud ja rahvaetümolooiliselt ümber tõlgendatud nimi on *Kaurusuu* > *Kahrusuu*.

Nimede tähendussisu on hämardunud kõikides kokkutõmbunud nimedes, mida Eesti nimevaras leidub hulganisti, kuid Hargla vetenimedes leidub selle kohta vaid üks hea näide: *Mustura* > *Mustru*.

Epeksegeesi ehk liigisõna lisamisega on tegemist nimedes *Tuklioja org* ja *Lambaoja org*, sest neid nimesid kasutatakse ainult kaardil, rahvakeeles on nimed *Tuklioja* ja *Lambaoja*. Võib-olla on epeksegeesiga tegu ka nimes *Säägu* (soo), tänapäeval *Säägüssuu*, kuid seda ei saa kindlalt väita, sest esimene nimekuju pärineb kohanimekartoteegist ja mõnikord oli tavaks, et sedelile pandi kirja vaid nime esiosa kui väärtuslikumaks peetu. Ametlikus pruugis on rahvakeelsele nimel *Uju* lisatud sufiks *-ste* ja liigisõna: *Ujuste oja*. Nimi *Järveots* soonimena tundub ilmselt samuti ebatäpne või isegi eksitav, nii on sellele lisatud ka liigisõna: *Järveotsa suu* 'soo'. Varasemale nimekujule **Urg* on nime arusaadavuse huvides lisatud samatähenduslik liigisõna *oja* ja see on põhjustanud ka nime esiosa morfoloogilise varieerumise: *Ura oja* ~ *Urg oja*.

Morfoloogilist varieerumist tuleb Hargla vetenimedes ette kõige vähem. Leidub vaid üks näide *Haavaoja* ~ *Haavoja*, kus kohanime esiosa käänne erineb. Eesti keeles võib nime esiosa nimetava- ja omastavakuju vaheldumist pidada ka varieerumiseks, sest nendes variantides ei taju nimekasutajad mingit tähenduserinevust.

Ühel ja samal objektil võivad olla eri nimed, aga ka erinevad liigisõnad. Liigisõnade varieerumisega on tegemist nimedes *Karissöödä oja* ja *Villigä ura*. Nende nimede puhul on vanem nimi *Villigä ura* ja noorem *Karissöödä oja*, aga et nooremal nimel on rohkem kasutajaid ja see on ametlik, kaob vanem nimi ajapikku tõenäoliselt käibelt. Vanem nimi on olnud *Küüdre oja*, mida tänapäeval ei tunta, kuid tänapäeval kasutatakse nime *Küüdre kraav*. Keeleliste teguritele lisaks mõjutavad nimesid ka keelevälised tegurid: kui *oja* on süvendatud, on ka selle nimi ümber tehtud, vahetades liigisõna n-ö õigema vastu.

Üleminekud ühest objektist teiseks (järv > soo > heinamaa, heinamaa > soo jne) on päris harilikud, need olenevad ajast, loodusest ja inimestest. Objektide teisenemine võib kaasa tuua ka nimede muutumise või kadumise, kuid ei pruugi.

Hargla kihelkonna keeles on tähendusnihe toimunud sõnas *suut* 'soot', mis on algselt tähendanud vana jõe sāngi, kuid hiljem hakanud tähistama

ka talu lähedale kaevatud tiiki. Mujal Võrumaal laialt tuntud apellatiiv *lump* 'tiik' on Harglas laiema tuntumatu. Apellatiive *soot* 'tiik' ja *lont* on varem peetud sünonüümideks (vrd *Essemäe suut* ~ *Essemäe lont* ~ *Kalmusõlont*). Tänapäevani tuntakse apellatiivi *lont* porilombi tähenduses: *päält vihma om suur lont tanh maja kõrval* 'pärast vihma on suur porilomp siin maja kõrval'.

5. Vetenimede analüüs

Kõik Hargla vetenimed pärinevad AVKAst ja Eesti Keele Instituudi kohanimkartoteegist. Need on jaotatud primaar- ja sekundaarnimedeks ning on omakorda jagatud alamrühmadeks. Kohanimkartoteegist saadud materjali hulgas on vetenimesid, mida tänapäeval enam ei tunta (nimed on kadunud) – need on saanud märksõna juurde ka vastava märke. Vetenimed, mis tänapäevaks on kadunud, moodustavad materjali koguhulgast u 33%. Kadumine on toimunud umbes 60–90 aasta jooksul (alates nimede kohanimkartoteeki kogumise või kaardile kandmise ajast kuni viimase kohanimkogumiseni 1996–2001). Vähemal määral on nimed asendunud (sama objekti varasem nimi on kadunud ja asemele on tulnud teine).

Samasse nimepesa kuuluvad nimed on esitatud koos, kuigi seal on ka sekundaarnimesid. Märksõnaks on valitud kas nimepesa alusnimi ehk primaarnimi, millest teised lähtuvad, või nimi, mis kuulub kõige tähtsamale objektile.

Mingi nime aluseks olev hüpoteetiline nimi on märgitud tärniga nime ees. Sellest (arvatavasti) tekkinud sekundaarnimi on arvatud sekundaarnimede rühma juhul, kui selle aluseks on asustus- või teine loodusnimi, nt *Haosilla oja* (nime aluseks on silla- või talunimi); kui primaarnimeks on võimalik hüdronüüm, siis on nimi paigutatud primaarnimede loendisse (*Hainura suu* < **Hainura* (oja)). Niimoodi rühmitades tuleb paremini välja hüdronüümne sõnavara, ehkki mõlemal juhul on ikkagi tegemist sekundaarnimedega.

Iga nime kohta on pakutud võimalik etümoloogia, võimaluse korral ka vanu nimekujusid dokumentidest ja kaartidelt. Kadunud nime puhul on lisatud kohanimkartoteegis olev asukohakirjeldus ja muud teavet; tänapäeval kasutatavate nimede andmed ja objektide asukohad leiab AVKA elektroonilisest andmebaasist. Kui nimi esineb mitu korda eri kohtades, siis on nimede arv lisatud märksõna taha sulgudesse. Paralleelnimede

viidete korral on antud sulgudes selle jaotise number, kus nimi asub. Kui nimi asub samas jaotises, pole numbrit antud.

Kolmandat väldet märgitakse punktiga nime ees ja palatalisatsiooni akuudiga (´) konsonandi või konsonantühendi peal või taga. Märgiga < on antud nime (võimalik) etümoloogia; märgiga ~ nimevariant; semi-kooloniga on eraldatud samasse nimepessa kuuluvad sekundaarnimed. *q* märgib larüngaalklusiili, ^k kadunud nime. Pikem mitmelauseline seletus on antud vajaduse korral.

5.1. Primaarnimed

Primaarnimed on n-ö esimese ringi nimed, mis loodud ühele nimeobjektile teisi pärisnimesid kasutamata. Primaarnimede rühm jaguneb kolmeks alamrühmaks: 1) läbipaistvateks nimedeks, 2) nimeandmismotiivilt läbipaistmatuteks ja 3) keeleliselt ebaselgeteks nimedeks.

5.1.1. Läbipaistvad nimed

Rühmas on veekogunimed, mis on keeleliselt läbipaistvad ehk tänapäevasele nimekasutajale semantika poolest selged ja arusaadavad. Neis nimedes sisaldub palju harilikku loodusega seotud sõnavara; on objekti asukohta ja objekti ennast kirjeldavaid nimesid, metafoorseid, tõlkelisi jm nimesid. Tõenäoliselt on tegemist suhteliselt noorte nimedega.

.Ahtigõ oja^k – Ala-Peräkonnun talu metsas. < *ahtikõ(nõ)* 'kitsas' (VMS)

Ehviksuu^k ~ **Jõhviksoo**^k – Sarapuu vahtkonna metsas, Pulli talust 5–6 km. Rahvaliku seletuse järgi tuleb nimi sellest, et seal kasvab *ihv-hain* (ilmselt ka *ihvik*) 'jõhvhein', mille all mõeldakse arvatavasti aruheina (lad *Festuca*) (EMS). Seletus on sobiv, sest jõhvika kohta kasutatakse piirkonnas sõna *kurõmari*.

Haavakõsõ oja^k – Sae talu maadel. Nime aluseks võib olla puunimetus *haab* : *haava*, mille taustal võib olla lätimõjuliseks peetud deminutiivne vorm (vt ptk 3).

Haavaoja ~ **Haavuja** < puunimetus *haav* ~ *haab*. Liigisõna varieerumine on tingitud ilmselt kohanimisedeli koostaja keelest. Harglale on murdeomasem *oja*.

Haavistukraav < *haavistu* 'haavistik, haavasalu'

Hainasuu; Hainasuu kraav < *hain* 'hein'

Hainura suu (soo). 1864 *Hainrasoo* (EAA.2486.3.243 L 5). < **Hainura* < *hain* 'hein' + *ura* 'oja, jõgi'

Hainvere suu^k (soo) – Haosilla juurest ida pool kuni Saru piirini. Soo on olnud osa Hainura soost, selle algupärane nimi võis olla **Hainura-veeresuu*, millest reduktsiooni (*ura* on ära jäänud) ja lühenemise (*veere* > *vere*) teel on saadud *Hainvere suu*.

(H)augjärv^k – Taheva jaamast 5 km põhja poole, kinnikasvanud järv riigimetsas. < kalanimetus *haug*

Hobõsõkopõl (soo) < *hopõn* 'hobune': *hobõsõ* + *kopõl* 'koppel'; nimi on antud koha funktsiooni järgi ehk see on 'soos olev koppel, mida kasutatakse hobuste karjatamiseks'.

Hobõsõsuu^k (soo) – Plessi talu maadel Borodinos. < loomanimetus *hobune* või pn *Hobune*. Soo on kadunud arvatavasti maaparandustööde käigus.

Hobõsõväherüs (väike tiik) < *hopõn* 'hobune': *hobõsõ* + *väherüs* 'koht, kus saab väherdada' (verbist *väherdämä* 'väherdama'); nimeandmis-motiiviks võib olla mingi juhtum, aga ka kujutletav sobivus hobustele väherdamiseks.

Hobuurg^k ~ **Hobura oja**^k, vt ametlik nimi Nakri oja (5.2.1). 1922 *Ovbori oja* (üheverstane kaart). Varasemat primaarnime on algul täiendatud uue liigisõnaga, hiljem on nimi asendunud uuema sekundaarse, Nakri talult saadud nimega. Tänapäevaks kadunud nimedes on hästi näha, kuidas liigisõna *urg* on täiendatud arusaadavama liigisõnaga *oja*; *urg* genitiivi kujul (*ura*) on siirdunud atribuutossa. Paljudes nimedes üle võru keele ala on apellatiivi genitiivikuju (*ura* ~ *ora*) üldistunud ka nominatiivikujuks. Nime *Hobuurg* aluseks võib olla loomanimetus *hobu(ne)* või isikunimi. **Hoburasuu** – 1881 *Oburra Soo* (EAA.3724.4.1904 L 4 f 6), 1907 *Oburra Soo* (EAA.2072.9.625 L 1, 8). < Hobuurg (oja). Soo on nime saanud sealt läbi volava või algava oja järgi.

Härjäsilm (väike tiik või järveke). Nimi on metafoorne – väikseid veekogusid on tihti võrreldud silmaga (vrd *veesilm*). Apellatiivi *silm* Võrumaa kohanimedes liigisõnana ei esine erinevalt näiteks Hiiumaast, kus see tähendab 'väin, laht, veeloik' (Kallasmaa 2010: 15).

Jahusuu; Jahusuu kraav. Kohanimekoguja Alfred Käärmann kirjutab kohanimisedelil, et nime lätikeelne variant on *Smilšu purvs*. Ziemi

vallas Lätimaal on küll olemas koht *Smilšu pūrs* ~ *Smilšu purvs*, ent see on ainuke Lätimaal; kõige harilikum sama atribuutosa kandev nimi Lätimaal on siiski *Smilšu kalns* 'liivamägi' (VD). Eesti poolel olev nimi *Jahusuu* on tõenäoliselt rahvaetümoloogiline tõlge läti keelest, vrd lt *milti* (mask pl tant) 'jahu', mis on segamini läinud sõnaga *smiltis* (fem pl tant) 'liiv'. Nimi põhjendub maapinnaga: sood ümbritseb liivane pinnas. *Jahusuu kraav* on nime saanud soo järgi.

Jehviksoo^k, vt ka Ehviksuu – Koikküllast 5 km põhja suunas. < *ihv-hain* (ilmselt ka *ihvik*) 'jõhvikhein' (aruhein, lad *Festuca*) (EMS).

Järvekolk (soo, varem heinamaa) < *järv* + *kolk*. Asub Ahli oja ülemjooksul, mille üks haru ulatub Ubajärve poole. Liigisõnana võib *kolk* tähistada mistahes maastikuobjekti, mis asub nurgas või kõrvalises kohas (vt ka Koski 2002).

Järvesuu^k (soo) – ulatub ümber Peräjärve; asub Rumpali ja Järve talu maadel. < *järv*

Järveõrts (soo) < *järv* + *õrts* 'soine koht, õõtsik'

Kaavõndusuut (soot) < *kaavõndu* 'kaevatud koht' + *suut* 'soot'

Kahru oja^k – Tedremäe talu maadel, Vastse-Roosa mõisa Tsiamäe külas. < *kahr* 'karu' või pn *Kahr*

Kalmusõlont, vt ka Essemäe lont (5.2.1), Essemäe suut (5.2.1). < taime nimetus *kalmus* (lad *Acorus calamus*) + *lont* 'tiik'

Kanakopõl (soo, varem heinamaa). Nimi on metafoorne, võrdlusalus on objekti väiksus (nii väike heinamaa nagu kanakoppel).

Kantsi järv, vt ka Aheru järv (5.1.3). < *kants* 'linnus'. Hüdronüümi otseseks aluseks on Kantsi metsavahikoha nimi. Metsavahikoha nime päritolu pole kindlalt teada, aga et eksisteerib ka nimi *Kantsi mõts*, siis oletamisi võib metsanime pidada primaarseks. See võinuks olla Koivaliina linnusele kuulunud mets Karula mõisa poolse nimeandja jaoks.

Karjasuu (3) < *kari*

Katlavangu suut^k (soot) – Otimärdi talu maadel Tanila palus. Nime aluseks on soodi kuju, mis on nimeandjale meenutanud pajasanga. Teine võimalus on soodi eraldumisele eelnenuid jõekääru nimi **Katlavang* liigisõnaga *vang* 'jõekäär'.

Keldreoja^k – Mäe-Tammi talu maadel. < *kelder*

Kiisaniit < kalanimetus *kiiss* 'kiisk', ka isikunimi või tundmatu rahvaetümoloogiliselt muutunud sõna, mis kordub *kiisa*-algulistes heinamaanimedes (vt ka Saar 2008: 141).

.Kikkasuu (soo) < *kikas* 'kukk'

Kikkoja ~ **Kikkaoja**, vt ka Rautsa oja (5.2.1). < *kikas* 'kukk', kuid võimalik, et nime aluseks on isikunimi.

Kivioja^k – Saru mõisa maadel. < *kivi*

Kodasjärve suu (soo, varem järv). < *Kodasjärv < *kodas* 'kotkas'

Kokrjärv^k – kinnikasvanud järv Vasila talust 1 km põhja pool. < *kokr* 'koger'

Kolmõtammõsuut (tiik) < tiik, mille lähedal on kasvanud kolm tamme.

Konnalomp^k; **Konnalombi suu** – Parmupalus. < *konnalomp* 'väike tiik'

Korvisuu (soo) – nimi tuleneb ilmselt sellest, et sealt saadi laastukorvide punumiseks sobilikku puud.

Kubijakraav (oja). Kohanimekartoteegis leidub seletus: „Vanast oll' Kubijakraavist kubijas haina tennü, tan ollöv hää hain olluq“ 'vanasti oli kubjas Kubijakraavist heina teinud, siin olevat hea hein olnud'. Keelejuhi seletuse järgi ei olnud see mitte kraavi, vaid väikse oru sarnane objekt, kust oli võimalik heina teha. Vrd ka Läti nimi *Kornetu-Pellu subglaciälä grava*, kus sõna *grava* märgib jäärakut-orgu. Seega on võimalik, et nime loomisel apellatiiviga *kraav* on see läti sõna taustal olnud. Samuti on apellatiiv *oja* 'uhtorg' apellatiivi *kraav* sünonüümiks.

Kulu ~ **Kulupäälne hainamaa** (soo, varem heinamaa). < *kulu* 'eelmise aasta hein'

Kululaanõ hainamaa (soo, varem heinamaa). < *Kululaan* (mets); *Kululaanõ* taga olev heinamaa.

Kuruoja^k – väike kraavike Essemäe talu põldude vahel. < *kuru* 'kitsas vahe- või läbikäik'

Kurusuu^k (soo) – Haosillalt 1 km lõuna pool. < *kuru* 'kitsas vahe- või läbikäik'

Kurõoja, vt ka Restoja (5.1.2). < linnunimetus *kurg*, võib-olla ka isikunimi (Saar 2008: 137).

Kurõsoo^k (soo) – Pälä talude juures. < linnunimetus *kurg*, võib-olla ka isikunimi (Saar 2008: 137).

Kuuritsasuut (soot) < kalapüügiriist *kuurits*

Kuusõpuhmõsoo^k (soo). 1907 *Kusepuchma Soo* (EAA.2072.9.625 L 1, 11). Karisõõdi lähedal. Nimi tuleb ilmselt põõsataolis(t)est kuus(ked)est, mis seal on kunagi kasvanud. Kaardilt paistab atribuutosa ainsuslik kasutus, kohanimesedelile on jõudnud mitmuslik nimevorm.

Kuusõsoo^k – Tilga metsavahi juurest 2 km põhja pool, Hargla oja ääres. < puunimetus *kuusk*

Kõivistu oja^k – Pihkura talu maadel. < *kõivistu* 'kaasik'

Kõosoo (soo) < *kõiv* 'kask'

Kõrdsisuu (soo) < kõrtsile kuulunud soo

Kõõvistuoja < *kõõvist* 'kaasik' : *kõõvistu*

Kährisuu^k (soo) – Haosilla lähedal Pussisuu kõrval (Kallil). < loomanimetus *kähr* 'mäger', kuid on võimalik, et vahendajaks on ka isikunimi (Saar 2008: 136).

Külmsuut (soot) (2) – mõlemad nimed on saadud vee omaduse järgi.

Külmuja^k (oja) – allikad Utra talu maadel Rossõkolgas. < adjektiiv *külm*. Harglale on murdeomasem apellatiivivorm *oja*.

Külmäoja < adjektiiv *külm* : *külmä*

Lakõsoo^k (soo). *Lakke Soo* (EAA.3724.4.1904 L 1) (aastaarvu pole). < *lakõ* 'lage'

.Lambaoja^k – Tundu talu nurmedelt voolab Vaidva jõkke. < loomanimetus *lammas* või isikunimi

.Lambasuu (soo) < *lammas*

.Lambasuut (soot) < *lammas*

.Lambauputus^k (soo) – Kaudsi vahtkonna piiril Palu vahtkonnas. Keelejuht on seletanud, et „vanast lamba uppunu“ 'vanasti (olid) lambad [sinna] uppunud'. Sündmuse põhjal tekkinud nimi.

Lannusuut^k (soot) – Otimärdi talu maadel. < *land* 'lomp' : *lannu*

Linajärv, vt ka Panteri järv (5.2.2). < taimenimetus *lina*

Linaleotussuu^k (soo) – Parnika talust 1 km idas; nimi on antud objekti kasutusfunktsiooni järgi: objekti kasutati linakiudude leotamiseks.

Linasuut (soot) < taimenimetus *lina*

.Linnajärv ~ .Linnõ järv < kalanimetus *linnas* 'linask' : *.linna*

.Linnasuut (soot) < kalanimetus *linnas* 'linask' : *.linna*

Loidapuu suu^k – „Pläurast põhja poole raendiku sees, vist vana järve koht“. < *loidapuu* 'lodjapuu'

Looga oja^k – madal koht Mehla-Kolga talu maadel. Nimi on pandud objekti kuju järgi (*look* : *looga*).

Lubjaoja^k. Nimi on antud maapinna järgi. < *lubi*

Lätisuu^k (soo). Nimi on saadud varasemast etnilisest piirist, kui Vastse-Roosas olid veel läti elanikega talud.

Marjasuu < *mari*

Mudajärv < *muda*; **Mudajärve suu** (soo) < *Mudajärv*

Mudaoja^k – Vomsu talu lähedal. < *muda*

Murujärv ~ Murujärvekene. Nimi võib olla antud järve ümbritseva õõtsiku järgi, mis on nimeandjale meenutanud muru, kuid nimel võib olla ka vanem taust, vrd sm *muro* 'vesihein' (lad *Stellaria media*) (EES).

Mustjõgi ~ Mustegi (.Musta.ekkõ, Mustan iin, Mustast iist) 1563 *no pekъ no Mycmovecu* (Selart 2016: 90), 1627 *Schwartzbeche, Fursche Beche, Thaywa, Scharra*, 1638 *Schwartzbeche, Fyrische beche*, 1684 *Swart Beck*, 1685 *Swart Becken*, 1798 *Schwarzbach*, 1863 *Mustajõggi oder Schwarzbach* (EKNR ja seal mainitud viited). Mustjõgi on nime saanud ilmselt oma soisest pinnasest pärineva vee värvuse järgi. 1563. aastast pärinev nimekuju sisaldab elementi *-vesi*, mis esineb ka Soome suurte järvede nimedes, vrd ka *Mustvee*. Et Mustjõe üks lisajõgesid, Läti-maalt alguse saav Peetri jõgi kannab läti keeles nime *Melnupe* 'must jõgi', on võimalik ka nime tõlkimine ja ülekanandumine. XVII sajandi allikatest tuleb välja, et jõge nimetatakse jõe ääres olevate asustusüksuste nimede järgi. Ilmselt on jõel olnud paralleelselt mitu nime, vrd 1627 *Scharra*, mis oleks tagasiiviidav apellatiivile *sa(a)ra*, mis tähendab 'jõeharu' (Koiva kui peajõe suhtes). (Faster 2013a: 47) Vrd ka läti apellatiivi *zars* 'oks, haru, jõeharu' : *zara*. Apellatiivina on *must* kõige sagedasem värvitermin, mis esineb Eesti nimedes kohanimeatribuudina, Eestis leidub 26 Mustjõe

(Rätsep 2012). Võrumaa Mustjõe, nagu ka teiste jõgede kohta on räägitud kohapärimuslikke jutte ning jõega seotud pärimust leidub rohkem kui teistes Lõuna-Eesti piirkondades (Remmel 2014: 81). **Mustaii suu**^k 'Mustjõe suue' – koht, kus Mustjõgi suubub Koivasse.

Mustjärv < värvinimetus *must*, mis viitab vee värvusele. Evar Saare (2008: 107) uurimusest selgub, et *Mustjärv* on kõige sagedasem Võrumaa kohanimi atribuutosaga *must*.

Mustsuu^k – soo Mõniste valla lõunaosas Vaidva oru lähedal. < värvinimetus *must*

Mustsuut (soot) < värvinimetus *must*, mis viitab vee värvusele. Rahvaliku seletuse järgi saanud soot nime seal elavate mustade vaimude järgi. Mari-Ann Remmel on täheldanud, et järve- ja soopärimuse poolest on Võrumaa rikkam kui muu Eesti; juttude sisu on mitmekihiline ja neis väljendatakse ebataivalisi kogemusi (Remmel 2014: 81).

Mustura suu (soo, heinamaa), **Mustura kraav** < **Musturg* (oja) < värvinimetus *must*, mis viitab vee värvusele. Soo on olnud kasutusel heinamaana, nii et mõnikord kasutatakse nimena ka *Mustura hainamaa*. Soo või heinamaa nimi on lühenenud (*a* on lõpust kadunud) ning häälikud *r* ja *u* on koha vahetanud, nii et saadud on vorm *Mustru*.

.Mõisa Hainasuu. Primaarnimeks on *Hainasuu*, hargtäiend *Mõisa* annab teada, kellele objekt on kuulunud. *Mõisa Hainasuu* on Hainasuu üks ots ja *Sanatooriumi Hainasuu* soo teine ots.

.Mõisa järv, vt ka Mõnistõ järv (5.2.1). < *mõis*. Nimi näitab asukohta ja kuuluvust.

Mõtsoja < *mõts* 'mets', mis võib tähendada metsa tavatähenduses (paljude puudega koht) kui ka spetsiifilisemas tähenduses 'kodust kaugel koht' (vrd Faster 2005: 96).

Mädäsuu, vt Korkjärve suu (5.2.1). < mäda põhjaga soo

Mätistü (soo) < *mätistü* 'mätastik'

Mürinäkraav < *mürin*. Üks haruldasi nimesid, mis on loodud voolava vee hääle järgi, mis objektilt kostnud. Soomes on selliseid nimesid palju (vt Kiviniemi 1971), Eestis mitte.

Naba (väike jõgi) – see on varem olnud ühendus kahe järve vahel, kuid objekt on aja jooksul kinni kasvanud ja kitsenedes ojataloiseks muutunud. Nimi on metafoorne (ühte suuremat ja ühte väiksemat järve ühendab

justkui nabanöör). Sõnaga *naba* võidi varem märkida ka midagi piklikku, näiteks kõõgivilja juurikat või seene vart. Kirde-, Kesk- ja Ida-Eestis levinud tähendust on varem tuntud ka vähemasti Harglas ja Karulas. (EMS)

.Nuhklussuut^k – Andsi talu maadel. < *nuhklus* 'nuhtlus'. Nime aluseks võib olla mingi sündmus.

Nõdsulangaq^k – Tundu talu maal, „nõdsud kohad“. Tegemist on ilmselt vana maakasutussüsteemi pikkade põlluribadega, millega lõikub *nõdsu* ehk madal soine org.

Oijõhara läte^k – Kalkahju vahtkonnas. < *oijõharg* 'ojaharud'; läte, mis asub ojaharude vahel. Sealsamas on niit *Oijõharg*.

Oiutussuut^k (tiik) < *oiutama* 'ujutama'. Nimi on saadud tegevuse järgi (loomade ujutamine vms).

Ojaperäsuut (tiik) – soot, mis asub kohas, kust algab *oja* 'org'

Ojasuu^k (soo) – „Ala-Palu t. maadel. Kevadel jooksnud oja sinna sisse, selle järele nimi.“ Kohanimesedelil olnud seletus näib adekvaatne.

Ośakraav^k – Tsiamäe küla maadel. < taimenimetus *osi* : *ośa* 'osja'

Ośasuu^k – Kirsi vahtkonnas. < taimenimetus *osi* : *ośa* 'osja'

Paiukraav < *pai* 'paju' : *paiu*

Palanu^k (tiik) < *palanu* 'põlenud koht'

Palanusuu (soo) < *palanu* 'põlenud koht'

Palanusuut (soot) < *palanu* 'põlenud koht'

Palujärv < *palu* 'palumets'

.Palvusõkraav ~ .Pallusõkraav < *palvus* ~ *pallus* 'palve, palvetamine'. Keelejuhid mäletasid, et selle kraavi äärt mööda käinud rahvas Tammi talu maal asunud palvemajja. Nime aluseks on sündmus või siis kohaga pikemat aega seotud tegevus.

Pardsiett < *parts* 'part' : *pardsi* + *ett* 'vana jõe haru, mis on jõega ühest otsast ühendatud'. Keelejuhtide arvates tuleb nimi sellest, et seal oli kevaditi palju kalu ja parte.

Pedäjäoja (kraav) < *petäi* 'mänd' : *pedäjä*

Pedäjäsuut (soot) < *petäi* 'mänd' : *pedäjä*

Pehmejärv; .Pehmejärke soo < adjektiiv *pehmeq* 'pehme'. Järvele on antud nimi pinnase omaduse järgi. Tänapäeval Suur Pehmejärv (Karula khk piiril). 1789 *Pehama Jerfwi* (EAA.1398.1.24 L 1).

Peräjärv^k; Peräjärke suu^k – järv Mehka kandis. < *perä* 'pära, ots'. Nimeandmise aluseks on suhteline asukoht (Saar 2008: 85).

Peräjärv, vt ka Rumpali järv (5.2.1). < *perä* 'pära, ots'. Nimeandmise aluseks on suhteline asukoht (Saar 2008: 85).

Perätjärv; Perätjärke suu. 1881 *Perratjerwe Soo* (EAA.3724.4.1904 L 4 f 6); 1907 *Perratjerwe Soo* (EAA.2072.9.625 L 1, 8); 1907 *Perrat Jerw* (EAA.2072.9.626 L 1). Kohanimemartoteegis leidub ka nimekuju *Pärat-järke soo*, aga see on ilmselt kirjakeelde tõlgitud, nagu oli kohanimedeselite puhul mõnikord tavaks. Nime aluseks on kõige tõenäolisemalt ikka apellatiiv *perä* 'pära, ots', kuid küsimusi tekitab teises silbis olev *t*. See võib olla saadud adjektiivi *perädi* 'kõrvaline, armetu' lühenedes, aga sel võib olla ka mingi muu tähendus.

Piiriga suut^k (soot) – Mäe-Tammi ja Alska talu maadel Sarus. < *piir* (kom)

Piirioja (3) ~ Piiriuja, vt ka Pundsa oja (5.2.1). < *piir*. Tegemist on ojadega, mis asetsevad piiridel. *Piir* on üks kõige levinumaid kohanimede atribuute Võrumaa nimistust (Saar 2008: 95). Piirioja, mille rööpnimi on Pundsa oja, asub Hargla ja Rõuge khk piiril.

Piirisuut (soot) < *piir*

.Piitrejõgi ~ .Piitreegi, ametlik nimi **Peetri jõgi**, lt *Melnupe* 'must jõgi', vt ka van Ihte jõgi (5.2.1). 1798 *Petersbach*, 1839 *Petri Fl.* (EKNR ja sealsed lätted). Jõe nimi on aja jooksul muutunud. Nimi *Ihte jõgi* on antud jõe ääres asuva Ihte (praegu Tursa) küla järgi. Lätlased on näinud seda võimaliku Mustjõe peaharuna. Peetri jõe nimi on saadud kas Jakapiitre talu järgi või pandud arvukate XVIII sajandi lõpul jõe ääres elanud *Piitre*-nimeliste meeste järgi. (Faster 2013a: 47) XX sajandil on nimi kirjakeelestatud.

Pikksuu (soo) < adjektiiv *pikk*. Atribuutosa on üks kõige levinum adjektiiv Võrumaa kohanimedes (Saar 2008: 104).

Pikksuut (soot) < adjektiiv *pikk*

Potioja, vt ka .Viirnaoja (5.1.3). Kohanimemartoteegi järgi on *Potioja* noorem nimi, aga *Viirnaoja* vanem nimi. Potioja nimi võib olla antud kuju järgi või siis oletamisi kunagise savivabriku järgi.

Pukasuu (soo) < loomanimetus *pukk* 'sokk' : *puka* ~ *puki* või saksa eesnimi *Burkhard*, mille mugandus on *Buck*, vrd *Puka* (EKNR). Soo järgi on nime saanud Pukasuu talu.

Purrõtsuu < *purrdõq* (pl gen) 'purre'

Põdraoja < loomanimetus *põder* või isikunimi

Põdrasuu^k (soo). 1881 *Peddra Soo* (EAA.3724.4.1904 L 4 f 6) – Kalli külast lõuna pool 1 km üle Mustjõe. < loomanimetus *põder* või isikunimi

.Põrguhavvasuu (soo) ~ **.Põrguhauvasuu**, vt ka Sika Oti suu (5.2.1). See on metafoorne nimi: soo sügavust on võrreldud põrgu(hau)ga.

.Põrgujärv < *põrgu*. Metafoorne nimi, mis võib viidata ka koha suhtelisele kaugusele mingist asustatud punktist, mis on tavaline ka teistes Läänemere piirkonna keeltes.

.Põrgusuu^k – „Korjapu talust 1½ km lõuna pool, Läti poole“. < *põrgu*

.Pähni oja, vt Piili oja (5.1.3), Käesaarõ jõgi (5.1.3). 1419 *Peheneyekky* (küla) (EKNR). Nimi on vana, kuid kaartidele ilmub alles XX sajandil. < *pähn* (pl gen) 'pärn'

Pümmesuu^k (soo) – „Haosilla nurme ääres umbes 1 km kirde suunas“. < adjektiiv *pümme* 'pime'

Rabasuu (4), **Rabasuu kraav**, **Rabasuu jakusuu** 'jätkusoo' < adjektiiv *raba* 'rabe, habras', kohanimedes 'mäda, läbipääsmatu' (Saar 2008: 104, 108). Lõunaeesti rahvakeeles pole eristust *soo* 'madaloo' ja *raba* 'kõrgsoo'.

Raudjärv (varem oli järv, nüüd soo). < *raud*, mis võib järvede puhul viidata vee suurele rauasisaldusele (Saar 2008: 158). Rahvas on rääkinud lugu raudsete värvatega talust, mis jäänud järve põhja – sellist tüüpi jutte on räägitud just Kagu-Eestis (Remmel 2014: 111).

Raudoja, vt Ritsike oja (5.2.1) – Raudoja on Ritsike oja nimi teatud lõigul. < *raud*. Atribuutosa viitab tõenäoliselt rauasele veele.

Rebäsevõsu (soo) < loomanimetus *repän* 'rebane' : *rebäse* + *võsu* 'võsa' või isikunimi

Riidjärv ~ **Riigjärv**. Nimi võib olla antud sündmuse põhjal: *riid* : *riiu*, mis ei ole küll nimeandmise alusena väga levinud (Saar 2008: 159), kuid on siiski olemas. Apellatiivid *riig* ~ *riid* võivad ka omavahel varieeruda, vrd *riidlema* ~ *riigleme* (VMS).

Risttükisuu^k (soo) – Palu vahtkonnas Mäe-Palu talu maadel. Nimi viitab ristikujulisele või millegagi risti asetsevale maatükile soos.

Roodsioja < *ruuts* 'rootslane' : *roodsi*, *Roodsi* 'Rootsi'. Keelejuht Alfred Käärmann on nimest kirjutanud nii: „Ojake võlgneb oma nime Rootsi sõjaväele, kes Põhjasõja ajal elas talve üle Essemäe mägede vahel metsas. Ojake oli üles paisutatud kitsas orus, et saada vett inimestele ja hobustele. Paisu muldvalli jäänused olid näha veel 1935. aastal“ (KN).

.Ruuhvõoja^k – Mälgi talu maadel Harglast idas. < *ruuhv* 'ruhi, küna'

.Rõipõsuu (soo) < *rõibõq* 'raibe, korjus' : *.rõipõ*. Keelejuhid mäletavad, et see oli olnud mõisa lõpnud loomade matusekoht.

.Saapasuut (soot). Nimi on saadud objekti saapa moodi kujust.

.Samblasuu^k (soo) – olnud Palu vahtkonnas. < *sammal*. KN märksõna on ilmselt kirjakeelestatud, sest murdepärane oleks *sammõl* : *.samblõ*.

Sammõljärv (varem järv, nüüd soo) < *sammõl* 'sammal' : *.samblõ*

Sammõlsuu (varem soo, nüüd põld), **Sammõlsuu**^k – Suurõsoo vahtkonnas. < *sammõl* 'sammal' : *.samblõ*

Sanatooriumi Hainasuu (varem heinamaa, nüüd soo) < sanatooriumi kasutuses olnud Hainasuu osa; üks osa oli Mõisa Hainasuu.

Sannaoja^k – Borodino lähedal. < *sann* 'saun' : *sanna*

Sarvõsuu (varem heinamaa, nüüd soo) < sarvekujuline soo või pn *Sarv*

Savijärv, **Savijärve suu**, **Savijärv**^k – Soemõisa ja Savijärve piiril (Taheva). Järvenimed on saadud savise põhja järgi.

Savioja^k, vt ka Mallasaarõ oja (5.2.1) – Vastse-Roosas. < *savi*

Sepikuaoja < *sepikoda* : *sepikua*

Sikaoja^k – kraav Sikasuu. < loomanimetus *sikk* : *sika* 'siku' või isikunimi

Sikasuu (2). XIX saj II pool *Sikka Soo* (EAA.3724.4.1904 L 2 f 7). < loomanimetus *sikk* : *sika* 'siku' või isikunimi

Sillakõsõ oja < *sillakõnõ* 'sillake' : *sillakõsõ*

Silmussuut ~ **Silmissuut** ~ **Silmsuut** (tiik). *Silmussuut* võiks olla selle nimepesa põhiline nimi, millest on lühenemise teel saadud *Silmsuut* ja mugandamise teel *Silmissuut*. Apellatiivid *silmus* ja *silm* 'aas' on sünonüümid. Nimi on antud nimeobjekti väiksust või kuju silmas pidades.

Silmussuu^k (soo) – Tiitsa mõisa lähedal metsas. < *silmus, silm* 'aas'

Surmasuut (soot). Nime aluseks on tõenäoliselt sündmus. KNis leidub järgmine teade: „Pärast sõda käis selle soodi juures kahe mehe vaheline kaklus. Soodi juures oli granaat, mis lõhkes ja mille tagajärjel said mõlemad surma.“

Suujaku suu^k (soo). XIX saj II pool *Soojakko Soo* (EAA.3724.4.1904 L 7 f 4) – Karisöödi mõisa maadel. < *suujakk* 'koht, kust soo jätkub'

Suukõnõ (soo, pigem heinamaa) < *sooke*

Suurkraav < adjektiiv *suur*

Suurkääd^k – Puustusõ talu maadel, Piili jõe kääd. < adjektiiv *suur*

Suuroja, Suurõoja kraav < *suur oja* 'suur org', vt Süvändü oja

Suursuu^k (4). *Suure Soo* (EAA.3724.4.1904 L 1) (aastat pole) – Arukülas, Vastse-Roosas, Karisöödi kandis (varasem mainimine on selle soo kohta) ja Laanemetsas olnud soode nimed on tänapäevaks kadunud. < adjektiiv *suur*

Suurõnurmõ oja^k – Mäe-Peräkõnnu talu piirides. < *suur nurm* 'suur põld'

Süvändü oja^k. Algab Sika soost, voolab Leppura talu maadel. Nime-tundjad on seletanud, et nimi tuleneb kõrgetest kallastest – see tähendab, et tegemist on oruga, mille põhjas voolab oja. < adjektiiv *süvä* 'sügav' + sufiks *-ndü*. Teisalt võib nimi olla lühenenud kohanimest **Süväniidü* > *Süvändü*. Vrd ka soome ja vienakarjala *suvanto* 'hauakoht jões, kus ei ole voolu; võrendik'. Terho Itkonen (1982: 160) on oletanud, et selle sõna algkuju oli eesvokaalne: **süvänto* > **süvanto* > *suvanto*.

Süvändüoja, vt ka Suuroja. < adjektiiv *süvä* 'sügav' + sufiks *-ndü*. Nimi võib olla ka lühenenud kohanimest **Süväniidü* > *Süvändü*.

Süväoja^k – Ala-Palu talu maadel (Pälä). < adjektiiv *süvä* 'sügav'

Tammõsuu (soo)^k. Kohanimekoguja Alfred Käärman on sedelile 1980. a keskpaigas kirjutanud, et „juba paarikümne aasta eest mets peale külvatud, nimigi unustatud“. < puunimetuse *tamm*

Tapuoja^k – Ahli talu maadel voolav oja. < *tapp* 'humal vm vääntaim' : *tapu*

Tapusaarõ kraav < *tapusaar* 'tappude e humalate vm vääntaimedega metsatukk'

.Tialesoja ~ Tialese oja < *tialene* 'tihane' : *tialese*. Nimi võib olla saadud ka isikunime vahendusel.

Tinuse suut^k (soot) – Horsti talu maal olnud soot. Nimepessa kuuluvad veel Tinuserkeri ja Tinusemägi. Nime aluseks on mugandus Püha Antoniusse nimest. Antonius on olnud Kuutsi (*Mustamõtsa) küla katoliku ajast pärit kaitsepühak.

Toomõoja^k – algab Andrusõ talu maadelt, lõpeb Koobasaares. < puu-nimetus *tuum* 'toomingas' : *toomõ*

Tsirgusuu (soo) < *tsirk* 'lind' : *tsirgu*

Tsõõriksuu (2) (soo) < adjektiiv *tsõõrik* 'ümmargune', mis on üks levinumaid adjektiive Võrumaa nimedes (Saar 2008: 104).

Tsõõriksuukõnõ^k < adjektiiv *tsõõrik* 'ümmargune' + deminutiivne liigisõna

Tsõõriksuut (soot) < adjektiiv *tsõõrik* 'ümmargune'

.Turbasuu (3) < *turvas*

Tõrvhaudu oja; Tõrvhaudu soo. 1907 *Torwahaude Soo* (EAA.2072.9.625 L 1, 10). < *tõrvhaud* (pl gen) 'tõrvaauk'

Ubajärv – 1386 (*See zu Uppehawde*, 1627 *Hubba Jerw*, 1638 *Vbbj Jerwe*, 1744 *Huba hawa*, 1798 *Ubba S.*, 1839 *Ubbahawa S.*, 1907 *Abbahawa Jerw*, u 1900 *Оз. Уба-ярвь*, u 1920 *Uba j.* (EKNR ja sealsed lätted) KNis leiduvad ka nimekujud *Ubahaava järv*, *Ubahavva järv*. Nimi on ajaloo vältel muutunud: kolmeosalise nime keskmise osa on ära jäetud. Järve nimi on tõenäoliselt tulnud sõnadest *huba* 'pude, mäda', *haud* 'lohk, auk' : *havva* ~ *haava*. Soiste kallastega järv meenutab tüma lohku. (EKNR). **Ubajärve kraav**, **Ubajärve soo^k** – Ubajärve lõunapoolses otsas, **Ubajärve Vanakraav** < *Ubajärv*.

Ubalehelump < taimenimetus *ubaleht* (lad *Menyanthes trifoliata*)

Ura ~ Urg oja, vt Korva oja (5.2.1) < *urg*, *ura* 'oja, väike jõgi' : *ura*. Nime atribuutosale on selle hämardumisel lisatud sünonüümne liigisõna *oja*.

Vadsasuu^k < *vatsk* 'kakk (küpsetis)': *vadsa*. Nimi on tekkinud tõenäoliselt ümara kuju järgi.

.Vahtsõ ii suu^k 'uue jõe suu' (kärestik). Keelejuhi seletus on, et „jõgi [on] seal omale uue sāngi murdnud“, mis on tõepärane.

.Valgõsuu (soo, varem järv) < adjektiiv *valge*

Vanaett (2) < adjektiiv *vana* + liigisõna *ett* 'vana jõe haru'

Vanajõgi (2) < adjektiiv *vana*

Varsioja^k – Pihkura talu maadel. Keelejuht on nimetanud Pihkura popsi-taret *Varsaavi* 'Varssavi' *popsiks*, võib-olla popsi poola päritolu tõttu. Nimest *Varsaavi* võiks olla lühenenud nime atribuutosa *Varsi-*. Võib-olla on nime taustal *vars* 'varss' või pluraali partitiiv sõnast *vars*.

Vasigakopli suu (karjamaa) < *vasigakopli* 'vasikakoppel'

Viinakoa kaiv^k (läte) – Mäe-Posu talu põhjapoolses osas. < *viinakoda* : *viinakoa* 'viinakoja'

Viinaoja, Viinaoja kraav^k < *viin*

Väikene .Linnajärv < kalanimetus *linnas* 'linask' : *linna*

Üdsisuu^k – Sarus. < (*h*)*üdsi* 'süsi'

Üraski jõgi^k, vt Üles jõgi (5.1.3), Lannamõtsa oja (5.2.1) ~ ametlik nimi Laanemetsa oja, Ahero jõgi (5.1.3). Ojal on mitu paralleelnime. Üraski jõe nime aluseks on tõenäoliselt apellatiiv *ura*. Sellest sõnast pärinevate nimede puhul esineb Võrumaal paaril korral eesvokaalsust, nt vahepealne ametlik ojanimi *Üraoja* (Rõuge), vrd ka vaheldus hüdronüümide *Ahi-* ja *Ähi-*elemendis.

5.1.2. Nimeandmismotiivilt läbipaistmatud nimed

Rühma on arvatud nimed, mis on keeleliselt küll arusaadavad, kuid ebaselgeks jääb nimeandmise motiiv ehk miks selline nimi on antud. Läbipaistvaid keelelisi vasteid pole nimede juurde enamasti lisatud, sest pole täpsemalt teada, kas apellatiiv tähendab ka nimedes sama, mis üldkeeles, või hoopis midagi muud. Võimalik, et mõne nime taustal on ka perekonnanimi.

Hankoja, vt Pulli oja (5.2.1). < ? *hank* 'konks'

Imäkana oja^k – Ala-Veski talu maadel, voolab samanimeliselt nurmelt (*Imäkana nurm*) Veski järve. (Olemas on olnud ka *Imäkana nurmõ mägi*.) < ?

Kammisuu^k (soo) (praegu põld) – Palubi talu maadel. < ? *kamm*

Kassisuu^k (soo) – Tsiamäe külas. Vanasti olevat „sõjaplats“ olnud (KN).

Kirvõsjärv (Karula khk piiril). Nimi on antud võib-olla järve kuju järgi, kuid nime aluseks võib olla ka mingi sündmus või isegi isikunimi.

.Kirvõsuut^k (soot) – Kalliküla soot. Nime aluseks võib olla mingi sündmus (sellekohane lugu on olemas), aga ka järve kuju või isikunimi.

Kontsuu (soo) < ? *kont*, ? *kond*. Võimalik, et nime aluseks on mingi sündmus.

Laandura oja, Laandura suu (soo) – XIX saj II pool *Laand orra Soo* (EAA.3724.4.1904 L 3 f 2); 1907 *Laandorra Soo* (EAA.2072.9.625 L 1, 9). Nimi võib tulla apellatiivist *land* 'väike veekogu' : *lannu* + *ura* 'oja, väike jõgi', kus esisilbi *a* on pikenenud; või siis on praegune nimekuju lühenenud nimest **Laanõniidüura*.

Luustoja < ? *luu* (elat). Ojalt on nime saanud samanimelised talud ja isegi piirkond.

Pussioja < ? *puss* : *pussi*. Võimalik, et nime taustal on mingi sündmus.

Pussisuu (soo) < ? *puss* : *pussi*. Võimalik, et nime taustal on mingi sündmus.

Restoja, vt ka Kurõoja (5.1.1) < ? apellatiiv *rest* või isikunimi

Riisoja^k – voolab Tõstrõ talu maadel, suubub Ahli oja. Enamasti kuiv. Vrd (*k*)*riis* 'võrkkott, märss' (VMS).

Sarioja < ? *sari*, vrd *Sarisuu*

Sarisuu (soo). Soo on Pundsas karjamõisa maadel Sarimäe all. KNis on Sarimäe kohta seletatud, et „oll' sääne sari alus olluq, mõisa oll' savikivve tennü“ 'oli selline sarja moodi alus olnud, mõis oli savikive teinud'. < ? *sari* 'suur hõre sõel'

.Suulõq (mitu väikest sooditaolist veekogu lähestikku). < ? *sooled*

Tikõ järv^k – Kuusaare talu juures soos, kinnikasvanud. < ? adjektiiv *tikõ* 'tige'

Toruoja < ? *toru*

Vilapuusu, vrd Kirbla ja Vändra *vila* 'ritv' (VMS)

5.1.3. Keeleliselt ebaselged nimed

Rühmas on esitatud need nimed, mis oleksid nimekogumise aja Hargla sõnavara tundva kasutaja seisukohast arusaamatud (kuigi neid on vahel seletada püütud). Rühm sisaldab ka lühenenud sõnavaraelemente sisaldavaid nimesid.

Aheru järv ~ **Ahiru** (järv), vt ka Kantsi järv (5.1.1). Nimetuum *Aheru* võib sisaldada kaht ajaloolist nimeosa: *Ahe* + *ru*. Järelkomponenti *-ru* on võimalik tõlgendada mitut moodi: tõenäolisemalt on see lühenenud sõnakujust **jāru*, mis on sõna *jārv* lääne-eesti- ja liivipärane vorm. Teine võimalus, et *-ru* on lühenenud 'oja' tähendavast sõnast **ōru*, on vähem usutav. Siis kuuluks nimi algupäraselt järvest välja voolavale Laanemetsa ojale (**Ahi* + *ōru*) ja järv oleks saanud nime sekundaarselt. (Faster 2014: 36)

Kui Aheru järv kuulub nime poolest kokku Ahijärvedega, siis sisaldab nime esikomponent läänemeresoome keeltes hääbunud uurali sõna, mis ersa ja mokša keeles on *aštums* ~ *aštems* 'elama, paiknema, viibima, seisma, istuma, varjul olema (jt lähedased tähendused)'. Enn Ernits arvab Paul Ariste varasemale seletusele toetudes ja täiendavaid ersa keele tähendusi lisades ('kinkimine, annetamine'), et nimetekkes on olnud määrav ohverdamiskoha tähendus (Ernits 2015: 700–701). Ise olen nimeteppe aluseks pidanud Ahijärvede paiknemist piiridel, need võiksid olla järved, kus kehtib eriline, naabritevaheliste suhetega reguleeritud kord. Selle tähistamiseks kasutatud sõna on kokku viidav mordva keeltes registreeritud tähendustega (Faster 2014: 38–39). Ernitsa seisukohtadega tutvumine paneb järeldama, et kumbagi seletust ei saa välistada.

Ahijärvede nimedes ja ka Aheru nimes tõenäoliselt ei sisaldu läänemeresoome **akja* (< alggermaani **agjā*). See sobib küll semantika poolest tunduvalt paremini algupärase piirikohtade nimedesse, aga selle sõna nõrga astme kajastused Lõuna-Eesti kohanimedes ei sisalda kusagil *h*-d. Ernits peab selle sõnaga seostuvateks külanime *Aakarua* esikomponenti *Aa-*, külanimede *Aiamaa* ja *Aiaste* esikomponente ning kadunud külanime **Agende*. (Ernits 2015: 704–706)

Ahero jõgi, vt ka Lannamõtsa oja (5.2.1) ~ ametlik nimi Laanemetsa oja, Üraski jõgi (5.1.1), Üles jõgi (5.1.3) < Aheru järv

Ahli oja ~ **Ahelo jõgi**, alamjooksul Uskuna oja (5.2.1), ülemjooksul Ura oja (5.1.1). 1789 *Bach Ahelick* (EAA.1398.1.24 L 1) Kohanimekartoteegis on välja toodud ka variant *Ahvligu* oja. Mõnikord on oja nimetatud ka *Saru* jõeks või ojaks. Ojanimi võib olla primaarsem kui külanimi ja see võibki olla algupärane. Keelejuhid on teadnud, et Ahli

talud on nimetatud oja järgi (KN). Rahvaliku seletuse järgi tuleb nimi „ahelakujuliselt mitmest järvest jne läbivoolamise pärast“ (KN) ja sõnavaraliselt ongi *ahel*, *ahil*, *ahl* 'veeloik' vms üks võimalus nime seletada. Võib-olla seostub nimi ka teiste *Ahi-* ~ *Ähi-*alguliste veekogunimedega. (EKNR) .**Ahli järv** – paisjärv Ahli jõel.

.**Harglõ oja** – ojanimi on külanime suhtes primaarne, mida kinnitavad ka keelejuhtidelt üles kirjutatud laused, nt *Harglõ ei külmä kinni*. *Harglõn om puhas vesi ja juusk virka* 'Hargla ei külmu kinni. Harglas on puhas vesi ja jookseb kiiresti'. 1586 on nimetatud oja ladinakeelses tekstis *ad fluminem Sara* (Tarvel 1975), mis tähistab Apjalt algavat Mustjõe lisajõge; selle nime seletus on 'haru, harujõgi' (Faster 2013a), vrd *sar(a)* < **sa(a)ra* 'oja, jõeharu', millest tõenäoliselt tuleneb ka *Saru* nimi. *-lõ* ~ *-la* nime lõpus pole sufiks, nagu olen varem arvanud (Faster 2013a), vaid kuulub nime tüvesse (vrd talunime üleskirjutus 1688 *Hergel*; vrd ka *pärgel* : *pärgli*, *mürgel* : *mürgli*).

.**Hautsõrasuu** (soo). 1907 *Hautsaare Soo* (EAA.2072.9.626 L 1) – olnud Saru talude soine heinamaa. Etümoloogia on ebaselge. Võimalik, et nime aluseks on **Haudsaarõsuu*, millest häälikumuutuste mõjul on kujunenud *Hautsõrasuu*.

.**Hänisuu** (soo). Nime aluseks võib olla isikunimi, nt mugandus nimest *Heinrich*.

.**Hürüvä oja** ~ ametlik nimi **Hürova oja**. Ojanimi on võrreldes asustusnimega primaarne. (EKNR) Võiks arvata, et tegu on *ova*-lõpulise asustusnimega (ja sellest saadud ojanimega), aga see on nimekorralduse tulemus. Rahvakeelset varianti on raske etümologiseerida. Atribuutosas on võimalik oletada liigisõna *-ura* (**Hür|ura*) olemasolu, mis vokaalharmoonia ja hääldamise tulemusel on muutunud (saadud nimi *Hürüvä*). Ent *va*-nimelõpus on võimalik näha ka etümoloogiat jäänud sufiksit, mida Eesti nimedes siin-seal esineb (EKNR). Näiteks ka Lõõdla järve Urvaste khk-s on rahvasuus kunagi tuntud nimega *Lõõdva järv*.

.**Kal'haru** ~ **Kall'arsuu** ~ **Kaljarsuu** (soo). Vesi voolab sealt soost küll Tõhvura oja kaudu Mustjõkke, kuid nimeandjad on sellele nime andnud ikka Kalli oja järgi. Nimi on ilmselt lühenenud pikemast asukohta seletavast väljendist *Kalli haru suu*. Võimalik, et nimeandmise hetkel oli ka maastik teistlaadne.

.**Kallera**^k (soo). Kohanimekartoteegis on asukohakirjelduseks „Munapalu talu all“. Nimi pole lõpuni arusaadav: võib-olla on nime aluseks loodus- või talunimi *Kalliperä*, millest on lühenenud *Kallera*.

Kalli oja ~ Kall(i). *Kalli*-nimepesas on primaarne ojanimi, kõik teised on arvatavasti sekundaarsed, kaasa arvatud külanimi, mis on küll muutumatuna püsinud sajandeid (vrd 1386 *Cally* (küla)). EKNRis olen arvanud, et külanimi on primaarne ja et selle aluseks on muistne isikunimi. Kohanimetkoguja Alfred Käärmani arvates on ojanimel (ta kasutab varianti *Kallioja*) paralleelvariant *Kall*, mis tundub kahtlane, sest seda ei kinnita ei kirjalikud allikad ega tänapäeva keelejuhid. Küll aga tunduvad tõepärased kohanimetkoguja esitatud näitelauseid, nt *kari aeti Kalli viirde juuma; Kallist tuudi vett*. Lisada võib veel näite [*minnakse*] *Kalli pääle* 'Kalli külla' – loodusnimelähteste nimede käänamisel kasutatakse Harglas kaassõna *pääle*. Kuigi Käärmann kinnitab kohanimisedelil, et „oja nimi om Kall, ei olõ Kalli!“, ja pakub nime seletuseks „mordva-ersa keeles tähendab *каль* 'paju'“, ei saa kumbagi väidet tõe pähe võtta. *Kalli jõgi* on ka Emajõe lisajõgi, mis väljub Kalli järvest. Marje Joalaid tõdeb õigesti, et isikunimi veekogunimena on ebaharilik (EKNR). Niisiis jääb kõikide *Kalli*-atribuutosaga vetenimede etümoloogia hämaraks. **Kalli suu**^k 'Kallioja suue'. Parve ehk Säre talu kohal, kus Kallioja suubub Mustjõkke. < *Kalli(oja) + suu* 'suu'.

Keseli oja, vt Pälä oja (5.2.1). Nimi *Ḳeseles purvs* (soo) leidub ka Lätis Ruhja alal (VD), mis on alles uusajal lätistunud. XV sajandil elas Ruhja piirkonnas talupoeg *Cesenwardi Peter* (Johansen 1938: 56). Võimalik, et kohanimede taustal on isikunimi.

Kivisääs (jõeosa). Nime käänatakse *Kivisääsä manuq* 'juurde', *Kivisääsä man* 'juures'. Apellatiiviga *sääss* : *sääsä* on varem Tartu- ja Võrumaal märgitud kalatõket (sks *Fischwehr*) ja purret (sks *Steg*) (Wiedemann 1973/1893). Nime semantika võiks olla 'madal kivine koht jõe ületamiseks ja kalapüügiks'.

Kobeli suu^k (soo) – Mehla ja Rudina talu maadel. Sarnaseid nimesid leidub ka Lätis. Asustusnimed võivad olla isikunimelist, kuid loodusnimed mingit muud päritolu.

Koiva (jõgi) ~ **Koiv** ~ **Vanakoiv**, lt *Gauja*. Pika jõe (452 km) nimi on läbipaistmatu. Kuigi seda nime on läbi aegade võrreldud erinevate läänemeresoome sõnadega, võib pidada tõestatuks, et jõe nimi laenati läänemeresoome algkeelde balti algkeelest. Selle etümoloogia andis Jorma Koivulehto 1986. Petri Kallio selgitab laenamisel toimunud muutusi nii: **a* > **o* nagu mujalgi, nt eesti *lõhe* < hiline lms **lohi* < kesk-lms **loši* < balti **lašis*. Laenatud nime järgmises arengufaasis on toimunud metatees **uj* > **jw*, nii nagu eesti *laev* < hiline lms **laiva*, kesk-lms **lajwa* < varane germaani **flauja*. Kuna selline metatees ei töötanud enam I aastatuhande II poolel laenatud sõnades, peab Kallio jõe nime

Koiva laenamise ajaks kas meie ajaarvamise algussajandeid (võimalikuks laenualuseks balti **gaujā*) või veel varasemat aega (laenualuseks baltoslaavi **gouiaH*). (Kallio 2015: 38–39) Samasugused muutused vastupidisel laenamissuunal läänemeresoome algkeelest balti algkeelde ei toimiks. Ka Leedu jõe nime *Gáuja* tuleks pidada samalt nimetamisaluselt tekkinud balti hüdronüümiks.

Kallio ei ole *Gauja* nime otseselt etümologiseerinud, aga on näidanud, et tekkimine leedu sõnast *gaujā* 'kari' või läti sõnast *gūovs* 'lehm' on nii vana nime puhul välistatud ja tähelepanu väärib Wolfgang Schmid (1998) etümoloogia, mis pakub suurte jõgede nimedes tüüpilist 'valama, kallama' tähendust indoeuroopa sõnavara põhjal. Kallio märgib, et Schmid etümoloogia ei sobi häälikuliselt *satem*-tüüpi balti keeltega ja oleks mõeldav, et need hüdronüümid on laenatud ka balti keeltesse, kusjuures veel varasem keel, milles need hüdronüümid tekkida võisid, oleks tundmatu *centum*-tüüpi indoeuroopa keel (Schmid kaitstavat nn vanaeuroopa hüdronüümide teooriat ei pea Kallio tõsiselt võetavaks). (Kallio 2015: 41–42) Läti uurijad (Balode, Bušs 2015) peavad nimesid *Koiva* ja *Gauja* pigem eri algupära olevaks.

Käesaarõ jõgi (Käesaare jõgi), vt Piili oja, Pähni oja (5.1.1) – ainult kirjanduse põhjal teada olev nimi (Valgamaa 1932: 229). Tänapäevaks on see kadunud, kui see oli üldse rahvakeeles kasutusel. Etümoloogia on ebaselge.

Maarigasuu (soo) – Matsimäe vahtkonnas. Atribuutosas esinevale apellatiivile *maarik* pole üldkeelset vastet teada. Andrus Saareste mõistelises sõnaraamatus esineb *maarik* tähenduses 'maarjapäeval sündinud lehm; punane lehm', kohati ka 'mardipäeval sündinud lehm; must lehm', mis on omane just Lõuna-Eestile, leivu ja lutsi keelele (EKMS II: 471).

Maristusuu^k (soo) – Sarus Palu vahtkonnas. Apellatiivset vastet sõnale *maristu* pole teada. Siiski vrd *maristik* 'marjamaa', mis on levinud mõnel pool Lõuna-Eestis (VMS).

Mihkura nõtsk^k, vt ka Sarapuu nõtsk (5.2.2) – Algab Mäe-Tammi piirist, ulatub läbi Kavagu, Andrussõ ja Alaveski talu maade Ahli oja. Uuem nimi *Sarapuu nõtsk*. Nime aluseks on ojanimi **Mihkura*, kuid selle tähendus jääb ebaselgeks. Apellatiiv *nõtsk* 'nõgu; märg koht'.

Miilidsähaudusuu^k (soo) – Karissöödis. Saru kandis leidub tänapäevani säilinud nimi *Miilidsäpalu*. Kuigi Kanepist on üles kirjutatud apellatiiv *miilidse* 'leerilapsed' (VMS) ja kuigi võru keele alal pole väga levinud verbina *miilama* (ainult Urvastes on olemas) ja *miilihaud* (olemas

Friedebert Tuglase ilukirjanduslikus tekstis) (VMS, EKSS), on *Miilidsä*-atribuudiga nimede lähteks olnud tõenäoliselt ikka just miiliaugud ja söepõletus.

Muškassuu^k (soo) – endise Vastse-Roosa mõisa maadel. Rahvaetümoloo-
giaks tuleb pidada arvamist, et soonimi tähendab läti keeles 'mudasoo'.
Etümolooogia jääb ebaselgeks.

Mõhklussuu^k (soo) – Juuta talust ½ km põhja suunas. Etümolooogia
jääb ebaselgeks.

.Partsõlõ oja^k – Präägi talu juures väike oja, mis suvel kuivab. Etümo-
loogia jääb ebaselgeks.

.Piili oja ~ jõgi, ametlik nimi **Peeli jõgi**, vt Käesaarõ jõgi, ülemjooksu
ametlik nimi Pähni oja (5.1.1). 1563 *на ручью на Пуле, до ручья до*
Пилляра (Selart 2016: 87, 91) 1839 *Peeli Fl.*, 1872 *Peele Bach* (EKNR ja
sealsed viited). Nime etümolooogia on ebaselge. Ilmselt pole selle aluseks
muistne isikunimi *Pylo* (Stoebke 1964: 63). Lätis leidub samuti *Pēli-* ~
Pīle-atribuutosaga nimesid ja mõni neist on ka ojanimi. Apellatiivide
hulgast väärib märkimist lt *pēlis* ~ *pēli* 'ühepuupaat' (LVV).

Rauna oja^k – Puudiste talu juures suubub Vaidva jõkke. Nime etümo-
loogia on ebaselge.

Reksikaiv^k (madal koht) – Otimärdi talu maadel. Apellatiiviga *kaiv* on
Harglas märgitud madalaid kohti või allikaid, kuid ainult kohanimedes,
mitte üldkeeles. Atribuutosa *Reksi-* jääb ebaselgeks.

Sete oja, vt Uju oja < Sete kõrts. Võimalik on siiski, et ojanimi on
primaarne ja maanteeäärse kõrtsi nimi on saadud ojal. *Sete* nime etümo-
loogia on ebaselge.

.Särksekolgasuut (soot). Tegemist on soodiga, mis asub jõekäarus
(kolgas). Atribuutosa etümolooogia ei ole selge.

Säägüssuu (soo, mida kasutatud ka heinamaana). < ?

Tsapask (praegu soo, varem niit). Tõenäoliselt on tegemist metafoorse
nimega, vrd *tsäpan* (*tsapan*), *tsäpat* (*tšabat*) 'saabas' (VMS).

Tsiijasuu^k (soo) – Uskuna talu lähedal. < ?

.Tuklioja (org). Üks Hargla khk kohanimede eripärasid on apellatiivi *oja*
tarvitus sälkorgude nimetamiseks. Atribuutosa etümolooogia ei ole selge.

Tutsusuu (soo) < ?

Tõhvura oja < *Tõhvura. Nime atribuutosa võib tulla apellatiivist *tõhv* 'tammetõru': *tõhva*.

Tõhvura suu (soo) < *Tõhvura. Nime atribuutosa võib tulla apellatiivist *tõhv* 'tammetõru': *tõhva*.

Tõllioja. Talunimena ei ole *Tõlli* eksisteerinud, kuid nimepesas on mäe-, soo- ja ojanimi. Võib-olla on nime aluseks isikunimi *Tõlli*, vrd *Tõlli*, *Tõlliste* (EKNR).

Tõllisuu^k (soo) – Lammastura ja Kikkasoo lähedal. < ? isikunimi *Tõlli*

Tääsperä (varem soo, nüüd mets) < ?

.Uhjura kraav < ? **uhtma* 'uhuma' + *ura*

.Uhtju. 1870 *Uhto Niet* (EAA.2486.3.243 L 28). Kohanimedelile on kirjutatud kohanimetõlge Alfred Käärman nii: „Umber 5 km pikkune sootide rida, mis algab Tõrvaselt ja kulgeb Vaskpalu äärt mööda allapoole, s. o Mustjõe voolu suunas kuni Harglani, kus suubub Mustjõkke. Vihmastel suvedel Uhtju voolab, suurvee ajal sarnaneb jõega. Uhtju kõige suurem soot asub Valgemäe kohal, üle 10 m lai ja üle 200 m pikk, suurim sügavus 4 m. Heinamaa Vaskpalu ja Uhtju vahel on samuti Uhtju.“ < verb *uhtma* 'uhuma'

Uju, ametlik nimi **Ujuste oja**, vt ka Sete oja, ? Ujumõtsa oja, lt *Kaičupe* ~ *Kaicupe* ~ *Kalčupe*. Nime kasutatakse ilma liigisõnata. Ametliku nime *Ujuste oja* saamisloogu pole teada – rahvakeeles sellist nime ei tunta. Nimi võib olla seotud üleujutusega ehk nimesemantilisel 'oja, mis võib üle ujutada'.

Ujumõtsa oja^k, vt ka ? Uju – saab alguse Karulas Kiivite järvest ja voolab Koikkülalt läbi. Nime *Ujumõtsa oja* tänapäeval ei tunta, kuid *Ujumõts* on paikkonnanimi praeguses Lepa külas. See on olnud mitme talu heinamaa, kuhu on ka väikseid maju ehitatud. Nime aluseks on metsanimi *Ujumõts*, kuid metsanime aluseks on ojanimi *Uju*. Vt ka EKNR.

Ut'a ett^k – vana jõe koht, koole Peetri jõe konn. < ?

.Vaidva jõgi, lt *Vaidava*, vt ka Mõnistõ jõgi (5.2.1). 1627 *Waydjeggi*, 1790 *Widdau Bach*, 1867 *Waidau Fluss* (EKNR ja sealed viited). Keelejuht on Vaidva nime kohta arvanud, et nimi võiks olla tulnud võib-olla sellest, et jões on mõnes kohas vajuv pinnas (KN), aga see tuleb arvata rahvaetümoloogia hulka. Vaidva jõgi algab Murati järvest, mille varasem nimi on arvatavasti olnud **Vaidjärv* (1563 *до Вая озера* (Selart 2016:

77), 1627 *See Wayde*). Lätimaal Kocēni kandis on teinegi sama nimega järv *Vaidavas ezers* ja sealt voolab välja *Strīkupe*, paralleelnimega *Vaidava*. Mõlemad jõed on nime saanud arvatavasti järvelt. Lätikeelse nime lõpp on *-ava*, mis on iseloomulik mitmele Läti vetenimele ja üldisemalt baltoslaavi keeltele; selle saab ilmselt tagasi viia indoeuroopa algkeele sõnale **au(e)* 'niisutama, välja valguma' ning see on ka lt sõna *avots* 'allikas' aluseks (Balode, Bušs 2015: 88). *Vaid*-atribuutosaga nimesid on mitmeid Leedus. Nime etümoloogia jääb ebaselgeks. Vt ka EKNR.

Valtjärv^k – järv Sinesaare soos. < ?

.Veetmesuu^k (soo) – Tilga metsavahikoha juurest u 400 m ida pool. < ? Võtmõsuo

Viirgura soo. XIX saj II pool *Wierkurra Soo* (EAA.3724.4.1904 L 3 f 2). < *Viirgura < ?

.Viirnaoja, vt ka Potioja (5.1.1). < ?

Õhnõ eg^k 'jõgi'. Nimi on sama nagu Valga- ja Viljandimaa jõel. Täpsema asukoha kohta andmed puuduvad. Nimi on tänapäevaks käibelt kadunud. Etümoloogia on ebaselge, vrd Kursi *õhne* 'õõnes'. Vrd ka EKNR.

Äühvoja ~ **Äühhoja** ~ **Äühhüoja**, kasutuses ka ilma liigisõnata, nt **Äühve** ~ **Äühhe** pääle ~ pääl. 1907 *Aeuha Soo* (EAA.2072.9.625 L 1, 11); XIX saj II pool *Auche* (EAA.3724.4.1904 L 2 f 7). Sooks on veel XX sajandi algul kutsutud praegust niitu oja ümbruses. Nimi varieerub, kuid diftong ja *h* nime alguses on iga kord olemas. Nime etümoloogia on ebaselge, kuid võrdluseks: varieeruvad nimekujud *Ähi* ~ *Ahi* ja *Äherü* ~ *Aheru* ning Ahli oja paralleelse nimekujuna on mainitud ka *Ahvli*. Ehk on võimalik näha varieerumist ka nimekujudes *Äühvü* ja *Ahvli*? Nimeobjektid ise asuvad üksteisest umbes 15 km kaugusel.

Üles jõgi^k, vt Üraski jõgi (5.1.1), Ahero jõgi, Lannamõtsa oja (5.2.1). Nimi on teada ainult kohanimkartoteegist ja seepärast võib see olla tõlge, näiteks nimest **Mäejõgi*, mis oleks võinud märkida jõelõiku, mis jääb ülesvoolu, aga see on ainult spekulatsioon. Nimi jääb seletusetu – määrsõnalise atribuutosaga nimesid leidub harva või üldse mitte.

5.2. Sekundaarnimed

Sekundaarnimede rühm jaguneb kaheks alamrühmaks: 1) teisest kohanimest tuletatud vetenimedeks ja 2) isikunimest tuletatud vetenimedeks. Sekundaarnimed on nimed, mis on antud nimeobjektile, kasutades teisi pärisnimesid ja arvestades asukoha- ja omandisuhteid, sündmust vms.

5.2.1. Atribuudiks teine kohanimi

Teise kohanime järgi loodud kohanimed on nimistus arvukas rühm. Veekogudele on nimesid antud enim nende talude nimede järgi, millest ta mööda voolab või mille juures asub; samas on ka teistpidine suhe tavaline (veekogu järgi antakse asustusnimi). Palju veekogunimesid on loodud ka teist loodusnime aluseks võttes.

Aidaku suu (soo) < Aidaku talu

Alaveski järv < Alaveski (veski ja talu)

Alumati järv < Alumati talu. Kohanimkartoteegis olev nimi *Anumiti järv* on ilmselt nimevariant.

Essemäe lont (kõva põhjaga kalatiik) < Essemägi, vt ka Kalmusõlont (5.1.1)

Essemäe suut (soot) < Essemägi

Handu haud (vana jõeharu) < Handu talu

Hansi suut (vana jõeharu) < Hansi talu

Haosilla oja. Nime aluseks on tõenäoliselt ehitise nimi **Haosild* või talunimi *Haosilla*.

.Haukasaarõ suu (soo) < Haukasaare lähedal olev soo

.Haukasuu kraav < nimest **Haukasaarõsuu* on reduktsiooni teel saanud **Haukasuu*, mis omakorda on olnud kraavinime aluseks.

Hirresaarõsuu (soo) < Hirresaar

Hõbesaare oja^k~ Hõpõsaarõ oja^k < küla- või paikkonnanimi *Hõpõsaarõ*

Härmäluha kraav < Härmäluht

.Ihte jõgi^k, vt .Piitrejõgi (5.1.1). < Ihte küla, tänapäeval Tursa.

Immissaarõ suu (soo). XIX saj II pool *Immisso saare Soo* (EAA.3724. 4.1904 L 7 f 4) < *Immissaar

Jaanimäe järv < Jaanimägi

Jaanusõ ett^k – kohanimkartoteegi järgi on tegemist saarega Peetri jões Jaanusõ talu maadel. Ilmselt pole koguja täpselt aru saanud, mis objektiga on tegu. Arvatavasti on see siiski vana jõeharu, nagu viitab liigisõna. < Jaanusõ talu

Juuta suu (soo) < Juuta talu

Järveniidü suukõnõ^k – Ala-Peräkõnnu talu maadel. < *Järveniit

Järveotsa suu (soo) ~ **Järveots**. Soostunud kohta järve otsas on hakatud kutsuma nimega *Järveots*, aga et tegemist on sooga, on lisatud nimele veel selgitav liigisõna *suu* 'soo'.

Kahrumõtsa oja^k – Naha vahtkonna metsas. < *Kahrumõts < *kahr* 'karu' või isikunimi

Kahrusaarõ oja^k – algab samanimelisest soost, suubub Kalli ojasse. < **Kahrusaar* < *kahr* 'karu' või isikunimi

Kahrusaarõ suu < **Kahrusaar* < *kahr* 'karu' või isikunimi

Kalliperä kraav < Kalliperä talu

Kalliperä räü (praegu mets, varem soo). Soo, mis on nime saanud Kalli oja pära järgi.

Karaski laht (Aheru järves) < Karaski talu

Karissöödä oja, vt ka Villigä ura. < Karissöödi ~ Karissöödä küla (karjamõis)

Kiissaarõ suu ~ **Kiissaarõ suu** < *Kiis(s)aar

Kiissaarõ oja^k – algab Parnika juurest Koiva äärest, kulgeb kuni Laane-metsa kirikuni. < *Kiis(s)aar

Kirsiniit (niit, varem soo) < Kirsi talu

Kivitse kaiv^k (allikas) – endistel aegadel on olnud ohverdamispaik. Keelejuht on mäletanud, et veel 1860. a paiku on seal ohverdamas käidud (KN). < Kivitse talu

Kivitse linajärv^k – Koikküla asundusest 3 km. < Kivitse talu

Konnuküla suu (soo) < Konnuküla

Konnumäe suu < Konnumägi

.Korgõmäe järv, .Korgõmäe suu. 1881 *Korge mäe Soo* (EAA.3724.4.1904 L 4 f 6) < Korgõmägi

Kokrjärve suu, vt ka Mädäsuu (5.1.1). < Kokrjärv

.Korva oja, vt Ura ~ Urg oja (5.1.1), Villigä oja. Piitrejõkke suubumisel *Ura oja*, ülevalpool *Korva oja*, veel ülesvoolu *Villigä oja*. < Korva talu < talunimi võib olla siirdnimi Läti Korva mõisa alusel (lt *Karva*, sks *Korwenhof*) (EKNR).

Kuusistsaarõ suu < Kuusitsaar

Kuussaarõ järv < *Kuussaar

Kõivuniidu suu^k – Haosillalt ½ km põhja pool, nurme ääres. < *Kõivuniit

Küti niit (soo, varem niit) < Küti talu

.Küüdre oja < Küüdre talu

.Küüdre kraav < Küüdre talu

Küününiidu kraav < *Küününiit

Laagustõ suut (soot) < Laagustõ talu

Lannamõtsa oja ~ ametlik nimi **Laanemetsa oja**, vt ka Ahero jõgi (5.1.3), Üraski jõgi (5.1.1), Üles jõgi (5.1.3). < külanimi Lannamõtsa, ametlik nimi Laanemetsa

Lepäniidühand (soo). Varem on see olnud heinamaa, mis nüüdseks on soostunud. Apellatiiviga *hand* 'händ, saba' võidakse tähistada mistahes objekte, mis on piklikud. < **Lepäniit*

.Limpri pikksuut^k – üle 100 m pikk soot, mille läänepoolne ots on suurvee ajal jõega ühenduses. < Limpri talu

Lipi oja, vt ka Mallustõ oja, Pauna oja, Raubatsi oja < Lipi talu

Lipuhaud (soo) < *Lipumäe haud. Nimi on epeksegeetiline: sealt on ära jäänud vaheosa *mäe*-.

.Luhtu oja < Luhtu küla

.Luhtu suu (soo) < Luhtu küla

Lüüsi suu (soo) < Lüüsi talu. Võib olla sama objekt kui Lüüsi järv.

Lüüsi järv < Lüüsi talu. Võib olla sama objekt kui Lüüsi suu.

Mallasaarõ oja^k, vt ka Savioja (Vastse-Roosa) (5.1.1). < *Mallasaar

Mallustõ oja ~ **Malustõ oja**, vt ka Lipi oja, Pauna oja, Raubatsi oja – algab Raubatsi järvest ja jookseb Koiva jõkke. Malustõ on ka popsikoht (Koikküla).

Mehidseniidü kraav < *Mehidseniit

Mehla oja < Mehla talu

Mõnistõ jõgi^k, vt Vaidva jõgi (5.1.3). < Mõniste küla või endise Mõniste valla järgi. Tõenäoliselt ei ole see olnud terve jõe, vaid ainult ühe lõigu nimi.

Mõnistõ järv, vt ka .Mõisa järv (5.1.1). < Mõnistõ küla

Nakri oja, vt ka Hobuurg (5.1.1), Hobura oja (5.1.1). < Nakri talu (*nakri* 'naeris') < läti pn *Rahzin* (EAA.3724.5.2826 L 1) (lt *rācenis* 'naeris'). Samalt kaardilt saab teada, et Nakri talu naabertalus Mäckesel elas XX sajandi algul Kalnin – nimes on sama mall: lätikeelsest perekonnanimest on saanud talunimi, aga nimi on ka ära tõlgitud.

Nuustaku suu (soo) < Nuustaku talu

Pangi suut (soot) < pn *Pang*

Parnigu ~ **Parniku** ~ **Parnika oja** < Parnigu talu. Võimalik, et primaarne on hoopis ojanimi.

Pauna oja, vt ka Lipi oja, Mallustõ oja, Raubatsi oja. < Pauna talu

Pihkura ett < Pihkura talu, *ett* 'vana jõe haru'

Pihkura oja < Pihkura talu

Piirikõrdsi suut (soot) < Piirikõrts

Pilgu suu (soo) < Pilgu talu

Posu kaavõndu < Posu talu, *kaavõndu* 'kaevatud koht'

Prangõ suut (soot) < Prangõ talu

Präägi suu < Präägi (paikkond) Koikküla lähedal

Pulga ett < pn *Pulk*, *ett* 'vana jõe haru'

Puliandsi kraav < Puliandsi talu

Pulli oja, vt Hankoja (5.1.2). < Pulli talu

Pullilätte kraav < *Pulliläte

Pullilätte suu (soo) < *Pulliläte

Pundsa oja, vt ka Piirioja (5.1.1). < Pundsa (paikkond)

Puudistõ ett < Puudistõ talu, *ett* 'vana jõe haru'

Puudistõ oja < Puudistõ talu

Puura suu^k, vt ka Loodi suu (5.2.2). < Puura talu < pn *Purin*, millest mugandus *Puura*

Pälä oja < Pälä talu

Pügeri ~ Püügüri ~ Pügüri ~ Pügüre järv < Pügeri küla, talu. Võimalik, et järvenimi on primaarne.

Pügeri oja < Pügeri küla, talu. Võimalik, et Pügeri järve nimi on primaarne.

Raubatsi järv < Raubatsi talu

Raubatsi oja, vt ka Lipi oja, Mallustõ oja, Pauna oja. < Raubatsi talu

.Rautsa oja^k, vt ka Kikkaoja (5.1.1). < Rautsa talu. Talunimel on võibolla isikunimeline taust.

Rebase oja^k – oja Saru valla kirdeserval, suubub Mustjõkke. < Rebase talu

Ristimäe suu^k (soo) – [Mõnistõ] Ristimäest Mustajõe poole. < mäenimi *Ristimägi*

Ritsike ~ Ritsige oja, vt ka Raudoja (5.1.1). < Ritsike kõrts, kirik

Roosisaarõ suu < Roosisaar

.Rumpali järv, vt ka Peräjärv (5.1.1). < Rumpali talu

.Rumpali kraav^k – algab Peräjärvest, läheb Piili jõkke. < Rumpali talu

.Räimi järv < Räimi talu. Järvel on varem olnud teine nimi, veel 1920–1930 koostatud kaardil on järve nimeks *Herro jerw* (EAA.3724.5.2823 L 1), mille aluseks võib olla apellatiiv **õru* – kadunud sõna, millega märgiti oja (vrd *Võru*).

Räü oja < Räü (heinamaa)

Sarba suu < Sarba talu

Sarivariku kraav < Sarivarik

Saru räü ~ Räü (soo > heinamaa). < Saru küla. Heinamaa oli jaotatud mitme talu vahel, *räü* 'raiesmik; võsastik'

Sika Oti suu, vt ka .Põrguhavvasuu ~ .Põrguhauvasuu (5.1.1). < Sika Oti talu või isikunimi *Sika Ott*

Seveli veskijärv^k – paisjärv Piili ojal Seveli talude juures. < Seveli talu

Sinesaarõ suu < Sinesaar (metsasaar Sinesaarõ soo keskel). 1907 *Sinnesaare Soo* (EAA.2072.9.625 L 1, 9); XIX saj II pool *Sinnesaare Soo* (EAA.3724.4.1904 L 3 f2). Rahvas on seletanud, et nimi on antud saarel kasvava väga tiheda sinetava metsa järgi ning et kunagi olnud see soo järv. Soo lätikeelne nimi on *Melnsalas purvs* 'Mustasaaresoo'.

.Sopka kaavõnd(u) < Sopka talu + *kaavõndu* 'kaevatud koht'. Keelejuhi seletuse järgi on sellise koha vorminud jõgi: „Hainamaa pääl om sääne iist vällä kaksanu, sis kutsutas nii: Sopka kaavõnd“ 'heinamaal on selline jõest ära uhutud [koht], siis kutsutakse nii: Sopka kaavõnd'.

Taheva räü (soo > heinamaa) < Taheva küla, *räü* 'raiesmik; võsastik'

Tiile ett < Tiile talu

Tilga räü (soo > heinamaa) < Tilga talu, *räü* 'raiesmik; võsastik'

Tsirgumäe suu (soo) < Tsirgumäe küla

Tõrvasõ oja (2) < Tõrvasõ metsavahikoht

.Uskuna oja, vt ka Ahli oja (5.1.3), Ura oja (5.1.1). < Uskuna talu. Kohanimekoguja Alfred Käärman on kirjutanud: „Sama oja kannab paar km suudmest ülespoole juba Ahli oja nime ja riigimetsa vahel kuni Pehmejärveni Ura oja nime“ (KN).

.Utra ett < Utra talu, *ett* 'vana jõe haru'

.Utra võrõng < Utra talu, *ett* 'vana jõe haru'

.Vahtsõ-Roosa veskijärv, .Vahtsõ-Roosa järv (paisjärv) < Vahtsõ-Roosa veski

Valgjärve suu (soo) < *Valgjärv

Vaskpalu oja^k – läbib Vaskpalu metsa lõunast põhja, suubub Mustjõkke

Villigä oja, vt ka Ura ~ Urg oja (5.1.1), Korva oja. < Villigä talu

Villigä ura, vt ka Karissöödä oja. Nimi on saadud Villigä talu kasutuses olnud heinamaa järgi, kust *ura* 'oja, väike jõgi' läbi voolas.

Virulasõ kivistü (kärestik Koiva jões) < Virulasõ talu, *kivistü* 'kivine koht, madalik jões' (EMS; FASTER 2005: 41).

Vomsu suut (2) < ilmselt Vomsu talu

5.2.2. Atribuudiks isikunimi

Rühmas on noored nimed, mis on moodustatud ees- ja perekonnanimede järgi. Nimeuurijad on arvanud, et vanemal ajal ei antud veekogunimesid isikunimede järgi.

Ella jõgi, vt Kulla jõgi < eesnimi *Ella*

Hõbejõe suu (soo) < pn *Hõbejõgi*

Kadisuu^k – vesine soine heinamaa või lohk põldude vahel Laanemetsa (Lannamõtsa) kandis. < eesnimi *Kadi*

.Kalkunakraav < pn *Kalkun*

.Kalkuna suu (soo), vt ka Kaluri suu, Kuśma suu. < pn *Kalkun*

Kaluri suu (soo), vt ka Kalkuna suu, Kuśma suu. < pn *Kalur* (eestistatud) < *Fischer*

.Kaulinõ ~ Kaulina suut (soot) < lt pn *Kaulinš*

Kaurusuu ~ Kahrusuu. Häälikuliselt muutunud ja rahvaetümoloogiliselt ümber tõlgendatud nimi on *Kaurusuu* > *Kahrusuu*. Nime aluseks on isikunime *Gavril* mugandus *Kaur*.

Kulla jõgi, vt Ella jõgi < pn *Kuld*

Kuśma suu (soo), vt ka Kalkuna suu. < eesnimi *Kuśma* (< vn *Кузьма*)

Loodi suu^k (soo), vt ka Puura suu (5.2.1). < pn *Lood*

Olina suut (soot), vt Taidsi suut. < lt pn *Olinš*

.Panteri järv, vt ka Linajärv (5.1.1). < pn *Bander*

.Piitre järv < eesnimi Peeter (Peeter Tamme järgi), kes oli lasknud selle järve kaevata. Nime taustal on kindlasti ka Piitrejõe nimi – niimoodi on tekkinud ilus paar Piitrejõgi – Piitre järv.

Pirgi suut (soot) < pn *Birk*

Poolakraav < tõenäoliselt pn *Poola*

Sarapuu nõtsk^k, vt ka Mihkura nõtsk (5.1.3). < pn *Sarapuu*

Soe-Hansi kaiv^k (läte) – Horsti talu maadel oleval Palu-aia põllul. < isikunimi *Soe Hans*

Taidsi suut (soot), vt Olina suut. < pn *Taits*

Tellissaarõ oja < pn *Tellissaar*

Türnä järv < pn *Türn*

.Võtmõsuu < pn *Võti*

6. Tulemused ja kokkuvõte

Artiklis käsitleti etümoloogiliselt ja sotsioonomastiliselt 431 hüdronüümi, mis esinevad piiriäärsel Hargla kihelkonna nimistus. Materjal on pärit ajaloolise Võrumaa kohanimedel andmebaasist ja Eesti Keele Instituudi kohanimekartoteegist. Eesti nimeuurimistraditsioonis kuuluvad hüdronüümide hulka ka soode nimed, mis on uurimusse kaasatud.

Artiklis on esile toodud 30 kohanimedel liigisõna, mis esinevad Hargla hüdronüümides, ning tutvustatud nende piirkondlikku eripära, nt erilisi liigisõnu *ett* 'vana jõesäng, mis on ühest otsast jõega ühenduses', *lont* 'lomp, loik' ja *õrts* 'tüma koht maas; kinni kasvanud hõljuv järvekallas', ning tähenduste eriarenguid, nagu apellatiiv *oja* tähenduses 'org' või *kaiv* tähenduses 'allikas; madal koht'.

Artiklis käsitleti ka hüdronüümide muutumist ja kadumist. Muutumisnähtudest tuli kõige sagedamini ette häälikulist varieeruvust, osaliselt ka seetõttu, et tegemist on eesti-võru kakskeelse alaga, kus kirjakeelne ja kohalikus keeles nimekuju omavahel konkureerivad. Liigisõna lisamist või ärajätmist esines, kuid mitte eriti sageli. Morfoloogilist varieeruvust peaaegu ei esine. Muutumist ei saa põhjalikumalt kvantitatiivselt uurida, sest selleks puuduvad head allikad varasemast ajast. Nii nagu Soomes (Ainiala 1997), võib Harglaski nimede kadumise peamiste põhjustena välja tuua

loodusobjektide endi muutumise ja piirkonna inimestest tühjaksjäämise. Lisaks on oluline maakasutuse muutus. Väikesed metsaheinamaad, mille nimed on tihti seotud hüdronüümidega, on kasutusest välja jäänud ja võsastunud. Jõeluhtade niitmine küll jätkub, kuid kogu perega heinategemist enam pole, mistõttu hakkavad kaduma jõeäärsete väikeste veobjektide, sootide ja ettude nimed.

Analüüsisosas esitati palju uusi varem avaldamata etümoloogiaid ja täpsustati teadaolevaid. Hüdronüümid jaotati etümoloogiate põhjal viide klassi:

1. Läbipaistvate primaarnimede rühm (kõige arvukam, 219 nime), kuhu kuuluvad keeleliselt arusaadavad ja nimeandmismotiivilt enamasti selged nimed, mis on hilistekkelised. Enamik nimedest on loodussõnavaralähtesed (*Hainasuu*). Vähem on nimesid, mis kirjeldavad asukohta (*Peräjärv*), objekti ennast (*Palanusuu*) või selle kasutusotstarvet (*Hobõsõkopõl* (soo)). Veelgi vähem leidus metafoorseid nimesid, nt *Härjäsilm* (väike järv), ja rahvaetümoloogilisi tõlkeid läti keelest. Nimerühmas on 37,5% nimesid, mis on tänapäevaks kadunud.
2. Nimeandmismotiivilt ebaselged, kuigi sõnavaraliselt arusaadavad primaarnimed (20 nime), nt *Imäkana oja*. Need võivad olla tulnud samast apellatiivist, mida nad tänapäevalgi tähendavad, kuid ei pruugi. Tänapäevaks on neist kadunud 30%.
3. Keeleliselt ebaselged ja raskesti etümologiseeritavad primaarnimed (51 nime). Nimerühm sisaldab vanimaid nimesid, nt ilmselt balti päritolu *Koiva* ja läänemeresoome päritolu *Aheru järv*. Selles rühmas on nimekadu olnud kõige suurem: kadunud on 41,1% nimedest. Massiline kadumine ei puuduta siiski geograafiliselt suurte nimeobjektide nimesid, vaid ikka väikeste kohtade nimesid.
4. Sekundaarnimed, mis on tuletatud teiste kohanimede alusel (119 nime). Arvukas nimerühm, milles enamik nimesid on moodustatud talunime aluseks võttes; vähem on aluseks võetud artefaktide (sild, kõrts vms) või loodusnimesid (mägi, (metsa)saar vm). Kadunud on 16,7% nimedest. Teiste rühmadega võrreldes hea säilimine näitab, et mingi teise koha järgi nimetatud hüdronüümide suheline osakaal nimistus on kasvamas.
5. Sekundaarnimed, mis on uurijale teada olevalt moodustatud isikunimede alusel (22 nime). Rühmas on nii ees- kui ka pere-

konnanimedest, sh mõned läti perekonnanimedest moodustatud hüdronüümid. Kadunud on 19% selle rühma nimedest.

Uurimus näitas, et kuigi hüdronüümid on arvatud kõige püsivamaks ja pikaagesemaks nimekihistuseks, on primaarnimede hulgas kadumise protsent kõige suurem (keskmiselt 36,2) ja sekundaarnimede puhul palju väiksem (17,8). Ainiala (1997: 239) uurimuse järgi säilivad Soomes loodusnimed paremini ja vetenimede puhul on kadunud ligemale neljandik. Hargla vetenimede kadumise protsent on keskmiselt 31 ehk ligemale kolmandik vetenimedest on kadunud. Võrreldavale tulemusele jõudis ka Alas (2016: 423–424), märkides, et Saaremaal Pöides on kadunud 30% hüdronüümidest ja Virumaal Vergi poolsaarel 27%. Põhjustena võib nimetada nagu Soomeski külade tühjenemist ja maastiku muut(u)mist, aga lisaks ka maakasutuse muutumist.

Erinevalt näiteks Setomaast, kus väikeste loodusesemete, sh hüdronüümid nimesdes leidub mingil määral vene keele substraati (Faster 2013b: 212), näitas käesoleva artikli jaoks tehtud analüüs, et tajutavalt lätipäraste veekogunimede taga on Harglas kõige sagedamini Läti päritolu isikunimi. See näitab, et XIX–XX sajandil on inimesed küll rännanud üle keelepiiri, kuid läinud siin kiiresti üle kohalikule lõunaestsi keelele. Piiriäärset kohalikku keeleliitu on iseloomustanud nimede tõlgitavus. Tõlgetes esineb huvitavaid tähendusniikkeid, mille tõttu on sündinud kordumatu semantilise sisaldusega nimesid, nagu soonimi *Jahusuu* (lt *smiltis* 'liiv' > lt *milti* 'jahu' > *Jahusuu*). Rahvapärane tõlkimine on loonud ka kohanimesdes esinevatele terminitele muust eesti keele alast erinevat tähendust, nt *Kubijakraav* pole olnud kraav, vaid heinamaaga org.

Võimalike liivipärasuste võrdlemine Hargla hüdronüümidest näitas juba varem teadaolevat, et sõna *ura* (**urga*) on olnud keskne termin jõest väiksema vooluvee tähistamiseks ja on nimeelemendina säilinud paljude vooluvete ning soode nimedes. Kui tänapäeval on selle liigisõna positsiooni hõivanud üldeestiline *oja*, siis kogu nimematerjali võrdlemine näitab, et arhailises Hargla hüdronüümias võis *oja* tähendada *urast* veel väiksemat vooluvett, ajutiselt kuiva voolusängi, nii nagu see liigisõna esineb tänapäeval muuhulgas kuivapõhjaliste sälkorgude nimedes.

Lühendid

elat – elatiiv; fem – feminiinum; khk – kihelkond; kom – komitatiiv; mask – maskuliinum; pl gen – plurali genitiiv; pl tant – *plurale tantum*; pn – perekonnanimi; van – vananenud; L = leht; f = foolio

Kirjandus

- Ainiala, Terhi 1997.** Muutuva paikanimistõ. (= Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 667.) Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Ainiala jt 2008** = Terhi Ainiala, Minna Saarela, Paula Sjöblom. Nimistõntutkimuksen perusteet. (= Tietolipas 221.) Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Alas, Marit 2015.** An overview of the place name systems of two coastal areas in Estonia. – Name and Naming. Proceedings of the Third International Conference on Onomastics “Name and Naming” Conventional / Unconventional in Onomastics (415–427). Ed. Oliviu Felecan. Cluj–Napoca: Editura Mega, Editura Argonaut.
- Alas, Marit 2016.** The changes in place names on the northern coast of Estonia. – ‘Names and Their Environment’. Proceedings of the 25th International Congress of Onomastic Sciences Glasgow, 25-29 August 2014 (51–58). Eds. Carole Hough, Daria Izdebska. Glasgow: University of Glasgow.
- Balode, Laimute, Ojars Bušs 2015.** No Abavas līdz Zilupeī. Vietvārdu cilmes īsā vārdnīca. From Abava to Zilupe. The origin of Latvian geographical names. A short dictionary. Latviešu valodas aģentūra.
- EES** = Iris Metsmägi, Meeli Sedrik, Sven-Erik Soosaar 2012. Eesti etimoloogiasõnaraamat. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- EKMS** = Andrus Saareste. Eesti keele mõisteline sõnaraamat. II, 1959; III, 1962. Dictionnaire analogique de la langue estonienne. Avec un index pourvu des traductions en français. (= Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis väljaanne 3.) Stockholm: Vaba Eesti.
- EKNR** = Marja Kallasmaa, Evar Saar, Peeter Päll, Marje Joalaid, Arvis Kiristaja, Enn Ernits, Mariko FASTER, Fred Puss, Tiina Laansalu, Marit Alas, Valdek Pall, Marianne Blomqvist, Marge Kuslap, Anželika Šteingolde, Karl Pajusalu, Urmas Sutrop 2016. Eesti kohanimeraamat. Toim. Peeter Päll, Marja Kallasmaa. Eesti Keele Instituut, Võru Instituut, Eesti Kirjandusmuuseum. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- EKSS** = Eesti keele seletav sõnaraamat. 1–6, 2009. „Eesti kirjakeele seletussõnaraamatu“ 2., täiend. ja parand. tr. Toim. Margit Langemets, Mai Tiits, Tiia Valdre, Leidi Veskis, Ülle Viks, Piret Voll. Eesti Keele Instituut. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus. <http://www.eki.ee/dict/ekss/ekss.html> (21.01.2018).

- EMS** = Eesti murrete sõnaraamat. I–VI, 1994–2017. Eesti Teaduste Akadeemia Eesti Keele Instituut. Tallinn: Eesti Keele Instituut, Eesti Keele Sihtasutus. <http://www.eki.ee/dict/ems/ems.html#vihikud> (21.01.2018).
- Ernits, Enn 2015.** Lõuna-Eesti *a(h)i-* ~ *ä(h)i-*alguliste kohanimede päritolust. – Keel ja Kirjandus 10, 697–710.
- Faster, Mariko 2005.** Võru- ja Setumaa kohanimede determinandid. Magistri-töö. Käsikiri Tartu ülikooli eesti keele ajaloo ja murrete õppetoolis ning Tartu ülikooli kodulehel. <http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/727/faster.pdf?sequence=5/> (21.01.2018).
- Faster, Mariko 2013a.** Veekogude ja teekonnaga seotud kohanimedid Eesti lõunapiiril. – Emakeele Seltsi aastaraamat 58 (2012). Peatoim. Mati Ereht. Tallinn: Teaduste Akadeemia Kirjastus, 39–57. <http://dx.doi.org/10.3176/esa59.02>.
- Faster, Mariko 2013b.** Nulgast mäeni. Ülevaade Setomaa nimevarast. – Setomaa kohanimed. Koost. Arvis Kiristaja. (= Seto Instituudi toimetised 1.) 201–215.
- Faster, Mariko 2014.** Kaks Hargla kihelkonna vetenime. – Emakeele Seltsi aastaraamat 59 (2013). Peatoim. Mati Ereht. Tallinn: Teaduste Akadeemia Kirjastus, 28–45.
- Itkonen, Terho 1982.** Suvannosta tyveneen. – Språkhistoria och språkkontakt i Finland och Nord-Skandinavien: studier tillägnade Tryggve Sköld den 2 november 1982. (= Kungl. Skytteanska samfundets handlingar 26.) 157–165.
- Johansen, Paul 1938.** Bruchstücke des Landbuches der Ordensmeister für Rujen und Helmet. – Beiträge zur Kunde Estlands 21, 1. Tallinn, 43–61.
- Kallasmaa, Marja 2010.** Hiiumaa kohanimed. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- Kallio, Petri 2015.** The Baltic and Finnic names of the river Gauja. – Contacts between the Baltic and Finnic Languages. (= Uralica Helsingiensia 7.) Helsinki, 38–48.
- Kiviniemi, Eero 1971.** Suomen partisiippinimistöä. Ensimmäisen partisiipin sisältävät henkilö- ja paikannimet. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kiviniemi, Eero 1990.** Perustietoa paikannimistä. (= Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 516.) Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Koski, Mauno 2002.** Kolkka. – Nime murre. Pühendusteos Valdek Palli 75. sünnipäevaks 30. juunil 2002. Koost. Marja Kallasmaa. Toim. Marja Kallasmaa, Margit Langemets. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 53–93.
- LKOT** = List of Key Onomastic Terms. <https://icosweb.net/drupal/sites/default/files/ICOS-Terms-en.pdf>. (21.01.2018).
- LVV** = Latvijas vietvārdu vārdnīca. *Paaglis-Pīku-*, 2003. Latvijas Universitātes Latviešu valodas institūts. Rīga.

- Lübben, August 1888.** Mittelniederdeutsches Handwörterbuch. Norden und Leipzig: Diedr. Soltau's Verlag.
- OT** = Onomastika termineid. <http://www.eki.ee/nimeselts/nimeterm.htm> (21.01.2018).
- Remmel, Mari-Ann 2014.** Veekogud Eesti ja Soome kohapärimuses. – Muis-
tis, koht ja pärimus. II, Pärimus ja paigad. Koost. ja toim. Heiki Valk.
(= Muinasaja Teadus 26 (2).) Tartu: Tartu Ülikool, ajaloo ja arheoloogia
instituut, 70–170.
- Rätsep, Kaidi 2012.** Colour term 'black' in Estonian place names. – ESUKA –
JEFUL 3–1, 129–154.
- Saar, Evar 2008.** Võrumaa kohanimedele analüüs enamlevinud nimeosade põhjal
ja traditsioonilise kogukonna nimesüsteem. (= Dissertationes philologiae
Estonicae Universitatis Tartuensis 22.) Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Schmid, Wolfgang Paul 1998.** Das baltische Zentrum in der alteuropäischen
Hydronymie. – Baltistica XXXIII (2), 145–153.
- Selart, Anti (toim) 2016.** The Pskovo-Pechersky Monastery During the Livonian
War (1558–1582). Holdings in Estonia. Псково-Печепский монастырь
во время Ливонской войны (1558–1582 гг.) Землевладение в Эсто-
нии. Hamburg: Verlag Dr. Kovač.
- SL I** = Jakob Hurt. Setukeste laulud: Pihkva-Eestlaste vanad rahvalaulud, ühes
Räpinä ja Vastseliina lauludega. Ezimene köide, 1904. Helsingi: Soome
Kirjanduse Selts.
- SLW** = Salis-Livisches Wörterbuch. 2009. Hrsg. Eberhard Winkler, Karl Pajusalu.
(= Linguistica Uralica Supplementary Series 3.) Tallinn: Teaduste
Akadeemia Kirjastus.
- Stoebke, Detlef-Eckhard 1964.** Die alten ostseefinnischen Personennamen im
Rahmen eines urfinnischen Namensystems. (= Nord- und osteuropäische
Geschichtsstudien IV.) Hamburg: Leibniz-Verlag.
- Tarvel, Enn 1975.** Kas Otšela tšuidid olid Koivalinna eestlased? – Keel ja
Kirjandus 9, 549–562.
- TT** = Tieteen termipankki. <http://tieteentermipankki.fi/wiki/Termipankki:Etusivu>
(20.03.2018).
- Vaba, Lembit 1997.** Uurimusi Läti-Eesti keelesuhetest. Tallinn-Tampere.
- Vaba, Lembit 2010.** Kuidas läti-eesi keelekontakt on mõjutanud eesti murde-
keele grammatikat ja sõnamoodustust. – Emakeele Seltsi aastaraamat
56 (2010). Peatoim. Mati Ereht. Tallinn: Teaduste Akadeemia Kirjastus,
204–246.
- Valgamaa 1932** = Valgamaa. Maadeteaduslik, tulunduslik ja ajalooline kirjeldus.
(= Eesti V. Eesti Kirjanduse Seltsi kodu-uurimise toimkonna väljaanne
10.) Tartu: Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus.

- VKI** = Vana kannel. 1.–2. kogu: täieline kogu vanu Eesti rahvalaulusid. 1875–1886. Välja annud Dr. Jakob Hurt. Alte Harfe: vollständige Sammlung alter estnischen Volkslieder. Hrsg. von Dr. Jakob Hurt. Tartu: Mattiesen.
- VL** = Võõrsõnade leksikon. 2012. 8., põhjalikult ümber töötatud tr. Eduard Väari, Richard Kleis, Johannes Silvet, Tiina Paet, Tuuli Rehemaa. Peatoim. Tiina Paet. Eesti Keele Instituut. Valgus. <http://www.eki.ee/dict/vsl/vsl.html> (21.01.2018).
- VMS** = Väike murdesõnastik. I–II, 1982–1989. Toim. Valdek Pall. Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituut. Tallinn: Valgus. <http://www.eki.ee/dict/vms/> (29.03.2018).
- Wiedemann 1973 (1893)**. Eesti-saksa sõnaraamat. Neljas, muutmata trükk teisest, Jakob Hurda redigeeritud väljaandest. Tallinn: Valgus.

Kohanimeandmebaasid

- AVKA** = ajaloolise Võrumaa kohanimede andmebaas. http://www.eki.ee/knab/p_vq_et.htm (20.03.2018).
- KN** = Eesti Keele Instituudi kohanimkartoteek. <http://heli.eki.ee/otsing/> (20.03.2018).
- VD** = Vietvärdu datubāze. Publiskā versija 8. izdevums. Publicēta 2017. gada 28. jūlijā. Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra. https://vietvardi.lgia.gov.lv/vv/to_www.sakt (19.03.2018).

Kaardid

- EAA.1398.1.24 L 1
EAA.2072.9.626 L 1
EAA.2072.9.625 L 1, 8
EAA.2072.9.625 L 1, 9
EAA.2072.9.625 L 1, 11
EAA.2486.3.243 L 5
EAA.2486.3.243 L 28
EAA.3724.4.1904 L 1
EAA.3724.4.1904 L 2 f 7
EAA.3724.4.1904 L 3 f 2
EAA.3724.4.1904 L 4 f 6
EAA.3724.4.1904 L 7 f 4
EAA.3724.5.2823 L 1
EAA.3724.5.2826 L 1
Üheverstane kaart.

Analysis of the hydronyms in Hargla parish

MARIKO FASTER

The article provides an etymological and socio-onomastic analysis of 431 hydronyms which appear in the name stock of Hargla parish, located on the Estonian-Latvian language border. The material is derived from the database of place names of the historical county of Võrumaa and the toponym catalogue of the Institute of the Estonian Language.

The article highlights 30 generic words which appear in the hydronyms of Hargla parish, and shows their regional peculiarities, e.g. special generics and distinctive developments in word meanings.

The article also discusses the change and disappearance of hydronyms. The most common type of change is phonemic variation, partially because the region is bilingual (Estonian and Võro).

In the analysis section, many previously unpublished etymologies are presented and previously known etymologies are further specified. The hydronyms are divided according to their etymology into five classes:

1. Transparent primary names (219 names), comprising linguistically understandable and clearly motivated names. Most of these have their roots in words related to nature. 37.5% of these names are today no longer in use.
2. Primary names for which the motivation is unclear, but which are lexically understandable (20 names). 30% of these names are today no longer in use.
3. Primary names which are linguistically obscure and difficult to etymologize (51 names). This group contains the oldest names, e.g. *Koiva* (*Gauja*), which is supposedly of Baltic origin, and *Aheru järv*, of Finnic origin. This group has seen the largest percentage of disappearing names, as 41.1% of the names denoting small objects have gone out of use.
4. Secondary names formed on the basis of other toponyms (119 names). Most of these are based on names of farmsteads, man-made objects or names of natural phenomena. 16.7% of them have disappeared.
5. Secondary names derived from personal names of either Latvian or Estonian origin (22 names). 19% of these names have disappeared.

The study shows that the percentage of names that have disappeared is highest among primary names (36.2%) and much lower among secondary names

(17.8%). According to Terhi Ainiala (1997: 239), roughly a quarter of hydronyms in Finland have disappeared. The percentage of disappearance of hydronyms in Hargla parish is 31%, which is, however, similar to two other parts of Estonia investigated by Alas (2015, 2016). The reasons for the disappearance of names include the emptying of villages and changes in the landscape (as in Finland as well), but also changes in the form of land use (from farmsteads to collective farms and back).

Keywords: toponyms, hydronyms, etymology, disappearance of hydronyms

Mariko Faster
eesti ja üldkeeleteaduse instituut
Tartu Ülikool
Jakobi 2
51014 Tartu
mariko.faster@ut.ee

Võru Instituut
Tartu tn 48
65609 Võru
mariko.faster@wi.ee